JAVA-BODE.

NIEUWS- HANDELS- EN ADVERTENTIE-BLAD VOOR NEDERLANDSCH-INDIE.

A°. 1855. **Zaturdag 24 November.** **N°. 94.**

Prijs per halfjaar voor *Batavia* .... ƒ 12.50
» » » » *Java* .... » 15.—
» » » » *Buitenbezittingen* .... » 17.50
De betaling geschiedt vooruit. — Brieven *franco*.

De JAVA-BODE verschijnt op Woensdag en Zaturdag van elke week, vóór posttijd.

De prijs der Advertentiën is... ƒ —.60 duiten voor de *Vijf woorden*.
Bij eerste of meerdere herhaling —.30 » » » » »
Behalve het Zegel voor den Lande.

Bij deze Courant behoort één BIJVOEGSEL.

IN NAAM DES KONINGS!

DE GOUVERNEUR-GENERAAL VAN NEDERLANDSCH-INDIE,

Den raad van Nederlandsch-Indie gehoord:

Allen die deze zullen zien of hooren lezen Salut! *doet te weten:*

Dat Hij,

door den Koning gematigd zijnde tot het opheffen der verpligte teelt en levering van koffij (bekend onder den naam van koffij-servituut,) rustende op de hierna te noemen landen, gelegen in de afdeeling Buitenzorg;

Lettende op de art. 29, 31 en 33 van het reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indië;

Heeft goedgevonden en verstaan:

Art. 1. Wordt opgeheven de verpligte teelt en levering van koffij, ten behoeve van het gouvernement van Nederlandsch-Indie, rustende op de landen Tjawie en Pondok Gedeh, Tjidjeroek, Tjomas, Dermagaen Sidang Barang, Kampong Baroe, Bloeboer, Tjiseroea en Tjikoppò, allen gelegen in de afdeeling Buitenzorg.

Art. 2. Op de in art. 1 genoemde landen zijn in haar geheel van toepassing de bepalingen, vervat in het reglement omtrent de particuliere landerijen ten westen van de rivier Tjimanok, gearresteerd bij publicatie van 28 Februarij 1836 (staatsblad no. 19.)

Art. 3. De in art. 1 genoemde landen zijn van af 1o Januarij 1856 onderworpen aan de verordeningen op de belasting der verponding, gelijk alle andere onder Buitenzorg gelegene landen.

Art. 4. Aan de landheeren der in art. 1 genoemde landen worden in eigendom afgestaan de op elk derzelve, ten behoeve van het gouvernement door de bevolking van verschillende landen, aangelegde koffijtuinen en opgerigte gebouwen.

Art. 5. Wordt buiten werking gesteld de bepaling, ten aanzien van den vervoer van koffij van Buitenzorg naar Batavia, voorko) mende in het besluit van 27 Januarij 1843 no. 3 (staatsblad no. 2.-

Art. 6. Op de koffij, geteeld wordende op de in art. 1 genoemde landen zijn toepasselijk de art. 14, 15 en 16 van het reglement omtrent de levering van koffij aan het gouvernement, gearresteerd bij resolutie van 3 Februarij 1833 no. 1 (staatsblad no. 7,) mitsgaders de bepalingen omtrent den vervoer der op particuliere landerijen geteelde koffij, voorkomende in de resolutie van 23 Maart 1836 no. 1 (staatsblad no. 24.)

Art. 7. Deze ordonnantie treedt in werking op den 1sten Januarij 1856.

En opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende, zal deze in het staatsblad van Nederlandsch-Indië geplaatst en, voor zooveel noodig, in de Inlandsche ee Chinesche talen aangeplakt worden.

Gelast en beveelt voorts, dat alle hooge en lage collegien en ambtenaren, officieren en justicieren, ieder voor zooveel hem aangaat, aan de stipte naleving dezer de hand zullen houden, zonder oogluiking of aanzien des persoons.

Gedaan te Buitenzorg, 22sten November 1855.

DUIJMAER VAN TWIST.

De Algemeene Secretaris,

A. PRINS

(Staatsblad no. 75.)

Bij beschikking van Zijne Excellentie der Minister van Kolonien, van 1. Augustus 1855 la A- no. 4, is aan den Oost-Indischen ambtenaar *W. F.* baron *van Reede van Oudtshoorn*, laatst controleur der 1ste klasse bij de landelijke inkomsten in cultures in de afdeeling Patjitan, thans met verlof in Nederland, eene verlenging van verlof verleend voor der tijd van 6 maanden.

Advertentien.

De resident van Batavia, maakt bekend, dat overeenkomsting de door den directeur der producten en civiele magazijnen, in de Javasche Courant van den 17den dezer no. 92. en daaraanvolgende geplaatste advertentie, op de daarbij omschrevene voorwaarden, door hem op Vrijdag den 7den December aanstaande, des voormiddags ten 10 ure, publiek zal worden uitbesteed de overvoer:

van Bandjermassing naar Ternate van 500 ton steenkolen.
» » » Menado » 300 » »
» » » Kema » 300 » »
» » » Amboina » 500 » »
» » » Macasser » 500 » »

Blaauwe Vlag.

Bij het weder invallen der westmoesson, acht de ondergeteekende het noodig het publiek bekend te maken, dat het hijschen eener *blaauwe vlag* van den uitkijk alhier, bij voortduring tot teeken zal strekken dat het havenkanaal, ten gevolge van zware branding aan het havenhoofd, niet zonder gevaar in- of uit te varen is; — hetzelfde teeken zal worden herhaald aan den voortop van het ter reede liggende wachtschip, zoo mede op het paleis te Weltevreden.

Gezagvoerders van schepen worden, in het belang der aan hunne zorgen toevertrouwde ekwipaadjen, in het bijzonder indachtig gemaakt aan hunne verpligting tot het uitvaardigen van de noodige bevelen aan hunne scheeps-officieren en onderhoorigen, om zoo lang de *blaauwe vlag* waait, geene sloepen van boord naar den wal, of omgekeerd, te zenden; terwijl in het algemeen een ieder dien zulks mogt aangaan, wordt aangemmand om zich deze waarschuwing ten nutte te maken.

De Resident van Batavia,
JUNIUS VAN HEMERT.

Namens president en directeuren der Javasche Bank wordt door den secretaris berigt, dat er bij de bank alhier en bij hare agentschappen te Samarang en Soerabaya, gelegenheid bestaat tot het escompteren van vendu-acceptatiën van die *Buitenbezittingen, welke met Java eene geregelde stoomcommunicatie hebben.*

Nadere informatien zijn bij de agentschappen voornoemd en ten kantore van de Bank te verkrijgen.

Vendutien.

Maandag 26 November, ten huize van den heer *J. A. Pattijn*, op het Koningsplein door gebr. *Roselje & Co.*,

en

à 4 pCt. vendusalaris, voor het commissiehuis van *Louran en van Walchren.*

Dingsdag 27 November, ten huize van den weledgestr. heer Mr. *J. W. van de Laar*, op Rijswijk, door gebr. *Roselje & Co.*,

en

à 4 pCt. vendusalaris, voor het commissiehuis van *John Pryce & Co.*,

Woensdag 28 November, voor de toko van wijlen de weduwe *Legaigneur*, geboren *Péroline Chantre*, op Rijswijk, door *Vaupel & Co.* Dingsdag 27 November voor een ieder te bezigtigen.

Donderdag 29 November, voor het woonhuis van den Chinees *Njo Tjegoan*, over de toko van den heer *Leon* op Bazaar Senin, door *van Slooten, Morgan & Co.* Dingsdag en Woensdag voor een ieder te bezigtigen.

Vrijdag 30 November, voor de toko van wijlen de weduwe *Legaigneur*, geboren *Péroline Chantre*, op Rijswijk, door *Vaupel & Co.* Dingsdag 27 November voor een ieder te bezigtigen.

Zaturdag 29 December, des voormiddags ten 11 ure, door den Deurwaarder *G. Buijs.*

Aangekomen Vreemdelingen.

Van den 19 tot en met 22 November 1855.

HOTEL DER NEDERLANDEN. *J. J. Koning*, van Amsterdam. — *A. F. Goudriaan*, van Rotterdam. — *G. L. van Lantschot Hubrecht*, van idem. — *G. de Hartog Jr.* van idem. — *A. F. Horillon*, van idem. — *H. van Ketwich*, van idem. — *A. Vernèdè*, van idem. — *F. H. Groote*, van Amsterdam. — *A. B. Koopman*, van idem. — *C. M. Borghorst*, van Dordrecht.

MARINE HOTEL. *J. D. Heijning*, van Padang. — *C. C. Bouwmeester*, van Hamburg. — *E. Sanders*, van Amsterdam, — *P. J. Dill*, van idem. — *D. A. Zeijlstra*, van idem. — *H. W. Palm* en *echtgenoot* van Nederland.

JAVA HOTEL. *C. B. Joqhems*, van Rotterdam. — *Fred. C. Tadman*, van China. — *Ths. B. Paij*, van Singapore. — *H. C. Hodgton*, van idem. — *A. H. van der Waal*, van Tagal. — *A. Hogenstraten* en *echtgenoot* van Passoeroean. — *Schulfen*, van idem.

Advertentiën.

DE ARME SCHRIJVER (*vervolg.*)

Maar dat hielp weinig, mijn koud zweet spoelde het weer weg en mijn gezigt zag er uit, alsof het met wonden overdekt was. Ik werd op het tooneel gevoerd, als een lam naar de slagtbank. De lichten verblindden mij, en ik zag een paar maal duizend oogen op mij gerigt. Ik wist niet, hoe mij te wenden of te keeren. Ik sidderde — boog — liet mijne oogen verwilderd over de menigte rond gaan; maar, toen ik op het punt stond van haar aan te spreken, wie kreeg ik toen onder die gemengde vergadering anders in 't oog, dan — mijne Bertha! — Ik deinsde terug, 't was of eene woeste razernij mij aangreep. Ik deed een sprong vooruit naar het parterre. Maar wat vertel ik u, wat ik deed — ik weet het zelf bijna niet. Zij zat in eene loge vlak tegenover mij. Ik hoorde een luiden gil; ik weet, dat die van de plaats kwam, waar zij was. Het parterre, de gansche schouwburg scheen met mij in 't rond te draaijen. Ik verloor mijne bewustheid. Ik wist enkel, dat ik haar gezien had — dat zij ergens was. Ik hoorde een geluid, alsof een waterstroom in mijne ooren borrelde. Mijn hoofd duizelde — mijne oogen waren blind. Toen ik weer bijkwam, lag ik in de kleedkamer, met al de acteurs in hun zonderling tooneelcostuum om mij heen. Zij deden hun best mij bij te krijgen, als een zwak meisje, dat in hunne armen was flaauw gevallen; en toen ik de oogen weer opsloeg, was 't eerste, dat ik uitriep: Waar — o waar is mijne Bertha toch?

» Ik zelf weet van dat alles niets meer; 't werd mij naderhand door anderen zoo verteld. Ge zult zeggen, vriend, dat ik mij als een gek, als een dolleman aanstelde; maar denk aan wat ik geleden had — aan mijne kort voorafgaande ellende, aan mijne ijdelheid, toen kreet op kreet oprees en het: » De autenr voor!" mij uit duizenden van monden in de ooren klonk. Zulke schokken waren toereikend om een nog sterker hoofd, dan 't mijne, op hol te brengen.

» Ik voor mijn part," zeî Peter, » heb geen verstand van comediestukken; ik heb er nooit van mijn leven een gezien en kan ook niet zeggen, dat ik u al te best begrijp. Maar vertel mij toch, hoe dat met miss Bartha afliep."

» Al wat ik van haar kon te weten komen, was, dat eene jonge dame in de loges op 't zien van mij en de vreemde woestheid, waartoe ik oversloeg, eensklaps een luiden gil had gegeven, maar daarop terstond door hare vrienden in eene koets was gebragt. Maar zij was het toch. Schoon al, wat er verder voorviel, als een bajert in mijn geheugen ligt, zie ik haar thans nog even duidelijk voor mij als op het oogenblik, toen mijn oog op haar viel; ik zie nog haar éénen wilden blik, die mij door de ziel drong, en hoor nog haar hartverscheurenden gil, die mij waanzinnig en voor elk ander geluid doof maakte. Sedert dien avond heb ik echter niets meer van haar kunnen vernemen. In de kerk, in de kapel, in de schouwburgen, op de openbare wandelplaatsen, overal heb ik gezocht, maar geen spoor van haar bestaan ontdekt. Ook heb ik meermalen naar Cumberland geschreven; doch mijne brieven werden mij teruggezonden. Zij heeft mij opgegeven of men heeft haar gedwongen, mij op te geven; want toen ik haar het laatst zag, las ik nog liefde op haar zacht wezen, en haar woeste, plotselinge kreet verried — ô, ik kon mij niet bedriegen! — nog innige, warme genegenheid."

» Uit hetgeen ge zegt merk ik wel, dat ge nog even gek op haar zijt, als vroeger altijd, doctor," hernam de pachter. » Welnu, man, man, 't zou mij dan geen wonder doen, of ik kon u wel iets vertellen, dat ge gaarne hooren zult; maar, eer ik dat doe, wou ik u, als ge 't niet kwalijk neemt, nog wel eens ronduit een paar vragen doen. Ge hebt me daar veel verteld van den bitter ellendigen toestand, waarin ge in 't begin hier in Londen verkeerd hebt, maar ik zou nu gaarn eens van u weten, of ge het tegenwoordig zoo veel beter hebt, en hoe en op wat manier ge al zoo aan den kost komt. Ge moet mij, omdat ik die vragen doe, niet voor onbeschoft houden, doctor, want ik verzeker u, dat het tot uw eigen best is en ik er geen zier

Op de Vendutie van Dingsdag den 27 November 1855, voor het commissiehuis van *John Pryce & Co.*, zullen alsnog worden verkocht:

Eene partij Manilla Sigaren No. 3.
Eene factuur Klokken en Pendules.

(2285)

VENDUTIE

op Dingsdag den 27 November 1855,

ten huize van den WelEdel Gestr. heer Mr. **J. W. van de Laar**, op Rijswijk, door *Gebr. Roselje & Co.*

van een netten, zoo goed als nieuwen inboedel, bestaande uit canape's, fauteuils, stoelen, consoles, étagères, tafels, kasten, ledikanten, spiegels, schilderijën, lampen, serviezen, zilver-, pleet-, cristal- en glaswerk, een voor dit klimaat vervaardigde, geheel nieuwe engelsche pianino, een zoo goed als nieuwe milord, palanquin en bendi, goed gedresseerde hardloopende paarden, enz, enz.

Op Zondag te voren te bezigtigen. (2258)

Vendutie.

Publieken Uitverkoop van den Inventaris, het Huis en verdere Nalatenschap

van wijlen de Weduwe **LE GAIGNEUR**, (**Peroline Chantre**) op Rijswijk, door *Vaupel & Co.*

---

op Woensdag den 28 November 1855,

van eene groote hoeveelheid Fransch Speelgoed, porceleinen en cristallen voorwerpen voor Étagère, etc, Galanteriën, Kramerijën, Nécessaires, Waaijers, Bloemmanden, fijne Parfameriën, Eau de Cologne, Borstelwerken. Werk- en Sleutelmandjes, Bonbonnières, Spikerwerk, enz. enz. en eene menigte kleine voorwerpen, geschikt voor St. Nicolaas geschenken, alles bij kleine kavelingen,

op Vrijdag den 30 November 1855,

van eene belangrijke hoeveelheid fraaije Zijden stoffen, Satijn. Gros de Naple, Moiré, gefaconneerde Zijde voor kleeden, Gaze en Crêpe voor balkleederen. Barège, Mousseline de laine, Jaconettes, Tarlatane, Neteldoek, Dacrias, zijden Fluweel, Merinos, Shawls en Écharpes, Mantilles, Sortie de Bal, gemaakte Kinderkleedjes, Jupes Crenolines, Korsetten, Percoline en Voeringzijde, gemaakte Bloemen, Coiffures, enz., Schoenen en Bottines, Dames- en Kinderkousen, Dames- en Kinderhoeden, Glacé en Zijden Handschoenen, Franjes, Agrement, Koordkwasten en andere Passementeriën. Fluweele en Zijden Haarlinten, Blondeskant, Bordunrwol, Estramine, Vlos- en Naaizijde, begonnen Handwerken, Broderie Anglaise, als: Chemisetten, Kraagjes, Mouwen, Zakdoeken waaronder fijne battisten, enz., Cols en Cravatten, Parasols, Amazonehoeden, Zweepen en Canwetsen, enz. enz., alsmede een assortiment fraaije Bijouterie- en Zilverwerken, enz., alles bij kleine kavelingen, en

op Maandag den 3 December 1855,

van Tokokasten, Meubels, als Ledikanten, Banken, Stoelen, Tafels, Kasten, Spiegels. Schilderijën, Lampen. het verdere Huisraad, eenen Palanquin, Wagenpaarden, Tuigen, Bloemen in potten, enz. enz.,

en om 11 ure precies

het Huis en Erf op Rijswijk, tot dusverre als Toko en Woonhuis gediend. Alle bovenvermelde goederen zullen daags voor de Vendutiën, zijnde Dingsdag 27 en Donderdag 29 November voor een ieder te bezigtigen zijn, van 's morgens 9 tot 's middags 2 ure. (2254)

VERKOOP VAN PADIE

te Buitenzorg.

Op den 29sten November e k. zal door tusschenkomst van het Vendudepartement te Buitenzorg op den bazaar aldaar, publiek worden verkocht **2000 tjaing Padie**, afkomstig van het land *Tjitrap*.

De verkoop zal geschieden op monster en bij kavelingen van 200 tjaing of minder. (2279)

Vendutie

Donderdag 29 November,

voor het woonhuis van den chinees **Njo Tje Goan**, over de Toko van den heer *Leon* op Bazaar Senin,

van superfijne witte katoenen, crêpe shawls, geborduurde zakdoeken en japonnen, fijn neteldoek. jaconet, gordijngoed franjes, chineesche zijde voor jassen, borduurwol. fijne overhemden, satin de laine, tricots, parfumeriën. manilla sigaren No. 2 en 4. waaijers, batiste, mooije poppen, en een groot assortiment kinderspeelgoed, geschikt voor St. Nicolaas. Alles op Dingsdag en Woensdag den 27 en 28 dezer te bezigtigen. (2290)

Vendutie

op Vrijdag den 30 November aanstaande,

op het Heemraden Plein, à 2 pCt. Vendu Salaris,

van eene partij Jattiehouten Balken, Doodkistplanken, Duigen, enz., enz.

(2286) JOHN PRYCE & Co.

Vendutie te Meester Cornelis.

Zaturdag den 1sten December,

voor het Commissiehuis van wijlen *H. L. E. Chun*, van wagens, bendi, divers fraai meubilair, dranken, lijnwaden, eene schoone partij juweelen, gouden horologiën en wat verder te voorschijn zal worden gebragt.

(2281)

Bij de ondergeteekenden verkrijgbaar:

Puike Nieuwe en Oude Manilla Sigaren No. 2 en 4.

Manilla Beschuiten in Potten.

(2288) VAN SLOOTEN, MORGAN & Co,

De ondergeteekenden hebben op nieuw ontvangen:

eene factuur fraaije Engelsche Wagen- en Bendie Tuigen, Veeren en Assen met Olliebussen.

(2289) VAN SLOOTEN, MORGAN & Co.

Versche Zuurkool,

Gerookt Spek, Ingelegde Augurkjes, Snijboonen en Uijen,

verkrijgbaar in het klein tot *f* 1,— à contant bij

(2270) W. KUIJPERS,
Passer Senin.

La soussignée à l'honneur de prévenir les Dames et Messieurs, qu'elle à reçue de très jolis objets pour Cadeaux et Étagères.

(2277) M, JANET.

Manilla Sigaren No. 2

à *f* 40 contant, bij

(2268) JOHN PRYCE & Co.

Dépôt van geraffineerde Suiker

bij **VAUPEL & Co.**

De ondergeteekenden hebben de eer het Publiek te verwittigen, dat bij hen verkrijgbaar is de Suiker uit de raffinaderij van den heer *H. Mac Gillavrij*, nabij Soerabaya; aangezien de bewerking op eene groote schaal geschied, is dezelve tegen *f* 8.— contant per mandjes van 1/4 picol. No. 1, te verkrijgen; de ten dezen gevolgde nieuwe wijze van bewerking verdient, als meer zoetdeelen inhoudende, verre de voorkeur boven de gewoonlijk gevolgde.

(2129) VAUPEL & Co.

TE KOOP Eene nieuw Carambole Billard, zonder zakken, bij

(2259) A. T. POUBLON.
Goenoeng Sahari.

Geld-Loterij

ten behoeve van het

SAMARANG'S LIEFHEBBERIJ TOONEEL,

groot *f* 50,000.

Aan belanghebbenden wordt bij deze bekend gemaakt, dat de trekking dezer Loterij door bijkomende omstandigheden op 6 December aanstaande **niet** zal plaats hebben en alzoo tot een nader te bepalen dag is uitgesteld geworden.

Intusschen zijn nog eenige Loten dan wel onderdeelen derzelve. verkrijgbaar ten kantore van den heer *C. von Borsemay*, agent der Javasche Bank te Samarang. (aanvrage franco).

Namens de Directie,
De Secretaris,

(2280) H. C. VAN DER WAL.

SAMARANG, *den* 20 *November* 1855.

128ste FRANKFORTER LOTERIJ.

Vierde Klasse.

Uitgekomen met een prijs van *f* 15, de nommers 15760, 24854, 6280, 15809, 17629. 4942, 14405, 4668, 14985, en No. 16745 met *f* 1000.

Vijfde Klasse.

Uitgekomen met een prijs van *f* 20. de nommers 12988, 7916, 17277, 24847, 22873. 14764, 12235, 10499, 557, 15117, 1282, 5977, 23981, en met *f* 100 No. 19500. (2069)

128ste

FRANKFORTER LOTERIJ.

Zesde Klasse,

Heele, Halve en Kwart Loten in deze klasse te bekomen.

Een Heel Lot à *f* 100. Een Half Lot à *f* 50. Een Kwart Lot à *f* 25.

Tien Halve Loten of Twintig Kwart Loten *f* 475.
Twintig dito » Veertig dito » 900.

Bij

(2070) H. M. VAN DORP, te Batavia.

Debiteuren en crediteuren in den boedel van wijlen den heer *Nicolaus Lange*, worden verzocht binnen drie maanden na heden, betaling of opgave te doen aan de firma *Tiedeman & van Kerchem*, als zijnde met de liquidatie des boedels belast.

De Testamentaire Executeuren,
C. F. W. WIGGERS VAN KERCHEM.
F. H. TIEDEMAN.

De Gemagtigden van testamentaire mede-erfgenamen,

(2249) REIJNST & VINJU.

BATAVIA, 12 *November* 1855.

Crediteuren en Debiteuren van wijlen den heer *M. D. K. van Chastelet*, worden verzocht aangifte of betalingen te doen, binnen den tijd van drie maanden.

De affaire zal door de ondergeteekende worden voortgezet, die zich aan hare geëerde begunstigers aanbeveelt en met de liquidatie is belast,

(2256) G. VAN CHASTELET,

SAMARANG, *den* 16 *November* 1855. *van Schalke.*

De heer *W. Murway* heeft speciale volmagt tot het incasseren der medicijn-rekeningen van de Rijswijkeen Stads-apotheken, ten behoeve des boedels van wijlen den heer *Nicolaus Lange.*

(2250) TIEDEMAN & VAN KERCHEM.

---

voordeel bij heb."

»Welaan," antwoordde de schrijver, »ik zal zoo rondborstig spreken, als gij verlangt. Ik heb het gebrek tot makker gehad, maar het op den weg achtergelaten, om kennis te maken met die mijne loopbaan volgen; of, om duidelijker te spreken, ik ondervond, dat letterkundige kennis een goede staf, maar een slechte steun is, en, toen ik eerst steviger op mijne voeten stond. begon ik haar dan ook naar die ondervinding te gebruiken. Kortom, toen mijn naam onder de menschen bekend werd, begon mijn arbeid meer en meer voordeelig te worden, zoodat ik, nu drie jaren geleden, toen ik dacht de middelen daartoe te bezitten, de proef nam, om mijn beroep als chirurgijn weêr op te vatten, De eerste maanden ging dat slecht, bitter slecht, en ik zag weinig licht in de toekomst; maar van tijd tot tijd werd het toch beter en wies mijne practijk met den dag aan. Tegenwoordig heb ik het zoo goed, als de meesten van mijn vak, en zie ik op de armoê, waarmeê ik geworsteld heb, terug met den hartelijken wensch, dat ze blijven mag, waar ik haar heb gelaten. Evenwel, schoon ik iets van den maneschijn van den roem gekend heb, toen die zijne stralen op mijn hoofd neerwierp, en ook den invloed van den warmeren gloed des voordeels heb ondervonden, toen ik mij in de zon der volksgunst begon te koesteren, was en is er toch nog altijd een donkere en sombere plek in mijn hart — de herinnering aan mijne Bertha. Nog gedurig zie ik in mijne verbeelding haar wilden blik en hoor haren klagenden angstkreet, toen ik optrad, om de toejuiching der menigte te ontvangen, toen men mij lauweren om het hoofd vlocht, maar de scherpe doren diep in mijne borst doordrong."

»Ei, ge spreekt wel niet zoo klaar, als een eenvoudig christenmensch dat best verstaan kan, doctor," hernam Peter Liddell; »maar me dunkt toch, dat ik vat, wat ge meent. Als ge tegenwoordig uw maal opheht, weet ge, waar dat voor den volgenden dag van daan moet komen; en als miss Bertha nog hart voor u had en u trouwen wou, zou ze geen gevaar loopen van in zulke ellendige omstandigheden te komen, als waarin gij zelf al verkeerd hebt en die 't mij lief is te hooren — en, om de waarheid te zeggen, nog wel zoo lief te zien, want iemands eigen oogen zijn de beste getuigen — dat ge thans te boven zijt. Welnu, Sir, luister goed toe, want ge zult iets van mij hooren. Ik heb altijd veel met u opgehad, doctor; en schoon ik wel zag, dat ge u in veel dingen zoo dom en onnoozel als een schaap hieldt, stoorde ik mij daar niet aan en zei en dacht altijd, dat ge een kerel met een fikschen kop en iemand waart, die in den grond een goed hart had. Ja, ik zei zelfs, dat, als ge maar op uw tellen pastet, de wereld dan van u hooren zou — en had dat zoo mis niet; want zelfs bij ons in Cumberland hebben we uw naam wel gedrukt gelezen, en wel honderdmaal heb ik dan tot mijne buren gezegd: Ik heb altijd wel geprofeteerd, dat er uit den jongen wat groeijen zou. — Maar nu, Sir, tot wat ik zeggen wou — en daar verlangt ge ook zeker al naar, Ge zegt, dat ge, ik weet niet hoe vaak, aan miss Bertha in Cumberland hebt geschreven, en nooit antwoord kreegt. Dat verwondert me ook geen zier, man, en weet ge waarom niet? Omdat de oude kolonel Forster nu al vijf jaar geleden van Eskside verhuisd is en met der woon naar een plaats ging, die Elstree heet en maar een groot uur hier van de stad ligt. Ge zult hooren, hoe ik dat alles zoo op een prik weet. Een jaar omtrent nadat gij weg waart, kocht de oude Nabob, zoo als we hem onder ons noemden, de hoeven, die ik in pacht had, en werd zoo mijn landheer. Nadat hij dus van ons wegtrok, had hij mijn buur in 't vervolg hierheen te zenden Toen hij nu hoorde, dat ik hier in Londen was — want gisteren, moet ge weten, heb ik hem zelf mijne pacht gebragt — heeft hij mij dadelijk tegen den dag van morgen in zijn eigen huis te eten gevraagd. Als ge daar nu niet tegen hebt, wil ik u morgen als een oud vriend meênemen; en als ik hem welkom ben, moet gij hem ook welkom wezen. Zeg dus maar ronduit — wilt ge meêgaan, of wiltge niet?"

»Ik wil — ja, ja, zeker wil ik!" gaf Musgrave driftig ten antwoord.

Théâtre Français de Batavia.

Direction de MM. VAN KINSBERGEN et Ad. POTIER

Lundi, 26 Novembre 1855.

RELACHE.

(2288)

PHOENIX FIRE OFFICE.

Gevestigd te Londen sedert 1782.

Ongelimiteerd Kapitaal.

De Ondergeteekenden, Agenten dezer Maatschappij, blijven voortdurend verzekeringen sluiten tegen Brandschade op Woon- en Pakhuizen, Meubelen, Koopmansgoederen, enz., zoo mede op Suiker-, Koffij- en Thee-Etablissementen, tegen de volgende premiën:

Op Gebouwen van Steen met Pannen gedekt, gelegen in Steden, zoomede op Goederen in dezelve .... 1% 's jaars.

Op Gebouwen van Steen met Pannen gedekt, gelegen buiten Steden, en afgezonderd van andere Gebouwen, zoomede op Goederen en Meubelen daarin aanwezig... 1/4% »

Op Suiker-, Koffij- en Thee-Etablissementen.

Gebouwen van Steen met Pannen gedekt, zoomede op Goederen, Producten, Machineriën, Gereedschappen, enz., daarin aanwezig.................. 3/4% 's jaars.

Op Gebouwen van Steen en Hout of van Hout alleen met Pannen gedekt, zoomede op Goederen, enz., daarin aanwezig.... 1% »

Op Gebouwen van Hout, met Sirappen gedekt, zoomede op Goederen, enz., daarin aanwezig.................. 1½% 's jaars.

Op Schepen, liggende op Reeden...... 1% »

E. MOORMANN & Co., te Batavia.
(2073) J. KNAGGE & Co., te Samarang.
P. KERVEL & Co., te Soerabaya.

J. W. Bille van den Dungen, Gouvernements Onderwijzer en geëxamineerd in de **Fransche, Engelsche en Hoogduitsche Taal**, biedt zich aan tot het geven van **MUZIJLESSEN**.

Nadere informatiën zijn bij hem te bekomen in het Rotterdamsch hotel, of wel bij den weled. heer

(2252) B. ANDEWEG.

De Ondergeteekende, biedt bij deze ter overname het Meubilair, Billard, Tafels, Stoelen, Lampen, der Societeit **Tivolie**.

De gunstige stand van dit Etablissement, maakt dit zeer aanbevelenswaard, reeds sedert eenigen tijd aldaar gevestigd, was deze Societeit voortdurend druk bezocht en leverde den kastelein een ruim en goed bestaan op.

Te bevragen bij de Uitgevers van het *Samarangsch Advertentie-Blad* of bij

(2255) J. SIEDIJK.

Brieven franco.

Boekhandel *Lange & Co.*

Nederlandsch Indische ZAKALMANAK, 1856.

f 2.

KANTOORALMANAK,

Opgeplakt *f* 1. Idem Onopgeplakt *f* 0,60.

Zakalmanak en onopgeplakte Kantooralmanak te zamen franco per post *f* 3.

Aanvragen franco. (2311)

Nederlandsch-Indische ZAK-ALMANAK en KANTOOR-ALMANAK voor 1856,

liggen ter perse en zullen in den loop dezer maand worden uitgegeven door

(2213) W. BRUINING.

BOEKHANDEL LANGE & Co.

Beranger, 2 vol., illustrés.
» Lyrique.
Molière, Racine, Corneille, etc., Oeuvres.
Werken van Channing.
Anderson, Reis om de wereld.
Wynne, Waarde, geld, crediet.
Pareau, Onze redelijke Godsdienst.
Gouverneur, 1001 nacht.
Stirm, Verdediging des Christendoms.
Schumann, Christus.
Diesterweg, Vormleer.
Stieltjes, Krijgswezen.
Biographisch Woordenboek van Nederland.
Kramers Geographisch Woordenboek.
Roek, Natuur- en Geneeskundig Etymologisch Woordenboek.
Martin, Verloskunde voor Vroedvrouwen.
Klencke, Therapie.
Van den Broek, Populaire Kosmos.
Kasimirski, Koran.
Toussaint, Gideon Florensz.
Heusinger, Baden.
Henle, Anatomie.
Strauss, Kerkkloksteenen.
Gedachten over Maritieme onderwerpen.
Wisseling van gedachten op idem.
Duflos, Scheikunde.
Alexander V. H., Is het waar of niet?
Klassiek letterkundig Pantheon, 31 deelen.
Persille, Algemeene Genezingsleer.
Virchow, Pathologie en Therapie.
Idem, Duitsch.
De Rooij, Geschiedenis handel.
Van den Hage, Schaapherder en Loevesteijn.
Van Alphen in prachtband.
Tooverboek van den Kaartspeler.
Lubach, Natuurkunde van den mensch.
Wetenschappelijke blaadjes I.
Ons Vaderland.
Algemeen Nederduitsch Maleisch Woordenboek.
Riebink, Het Zendelinghuis.

Belangrijke partijen best Propatriepapier, Mediaanpapier, Kantoorbehoeften, echte Bastet Pennemessen, Kantoorportefeuilles, Diamantpennen.

Eene uitgebreide collectie Grootboeken, Journalen, Kas- en Kopijboeken, allen suffisant gebonden en gemakkelijk in de behandeling; velerlei kleine Bijboeken van gemakkelijke formaten. (2284)

Gelithographeerde VISITE-KAARTJES

à *f* 3,— de 100 stuks.

(2276) H. M. VAN DORP.

Catalogus

van *Boeken, Plaatwerken* en *Kaarten*, over de **Nederlandsche Bezittingen**, zoo vroegere als tegenwoordige, in *Azie, Afrika* en *Amerika*. Op franco aanvrage gratis te bekomen bij

(2264) H. M. VAN DORP, te Batavia.

Voor Leesgezelschappen.

Eene fraaije verzameling **Hollandsche Romans** van de laatste jaren, meest alle *gebonden*, *f* 2 *per deel*, alsmede **Fransche Romans**, tegen zeer billijke prijzen te bekomen bij

(2263) H. M. VAN DORP, te Batavia.

GROOTBOEK, JOURNAAL EN KASBOEK,

groot formaat met koper beslag, alsmede eene groote sortering kleine huishoudelijke en handelsboeken, tegen zeer billijke prijzen te bekomen bij

(2237) H. M. VAN DORP, te Batavia.

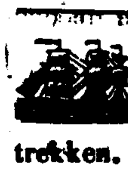
Lithographisch Établissement.

De ondergeteekende beveelt zich bij voortduring aan tot het vervaardigen van allerlei lithographische werken, als: handelspapieren, etiquetten, visite- en adreskaarten, kaarten, platen, etc., hetwelk alles met de meeste zorg en netheid vervaardigd wordt. Proeven van het werk zijn op aanvrage te bekomen.

(1832) H. M. VAN DORP.

BATAVIA, September 1855.

Passage naar Samarang

met het Ned. schip **Bosphorus**, kapt. *T. A. Kruisinga*, om tegen den 29 dezer te vertrekken.

Informatiën te bekomen bij den Gezagvoerder dan wel bij

de Agenten,

(2271) B. KOPERSMIT & Co.

BATAVIA, 24 *November* 1855.

Passage naar Soerabaya

wordt aangeboden met het snelzeilend Nederlandsch barkschip **Minerva**, kapt. *J. A. van Boven*, omstreeks medio der volgende week te vertrekken. Te bevragen bij

(2231) MACLAINE, WATSON & Co.

BATAVIA, 16 *November* 1855.

Naar Padang en Bencoelen.

Het stoomschip **Padang** zal tweemaal 24 uren na aankomst der verwacht wordende Landmail naar opgemelde plaatsen vertrekken.

Voor Vracht en Passage adressere men zich aan

de Agenten,

(2287) B. KOPERSMIT & Co.

24 *November* 1855.

Naar Nederland

wordt Passage aangeboden met het daartoe uitmuntend uitgerust Ned. fregatschip **Admiraal van Heemskerk**, gevoerd door kapitein *J. Koning*, voerende een bekwamen doctor.

Dit bodem zal waarschijnlijk in de eerste dagen van Januarij van *Passaroeang* door straat *Balie*, de terugreis aannemen.

Nadere informatiën te bekomen bij den Gezagvoerder te *Passaroeang* of wel alhier bij

de Agenten,

(2272) B. KOPERSMIT & Co.

BATAVIA, 24 *November* 1855.

Passage naar *Nederland*.

Te Soerabaya zal vermoedelijk tegen ultimo December of medio Januarij naar Rotterdam vertrekken het snelzeilend en bijzonder goed ingerigt barkschip **Catalina**, gezagvoerder *J. J. Prange*, zijnde regtstreeks primo Augustus van Nederland herwaarts gezeild.

Deze gelegenheid is vooral aan te bevelen voor vrouwelijke passagiers of kinderen, daar de echtgenoot des kapiteins zich aan boord bevindt.

Informatiën zijn te bekomen bij *Fraser, Eaton & Co.* te Soerabaya of den kapitein te Passaroeang.

(2247) MACLAINE, WATSON & Co.

BATAVIA, 17 *November* 1855.

»Goed,» zei Peter, »dat blijft er bij; zeg nu maar, of ik u morgen middag tegen twee uur in dit zelfde huis vinden kan.»

»Maar,» vervolgde Peter, »er is nog één ding, dat ik vergat u te zeggen, te weten, dat miss Bertha een kamer heeft, en naar ik van een knecht gehoord heb, een heel vooruamen vrijer. 't Moet u daarom niet zoo geweldig verwonderen, als ge uwe oude kennis vergeten vindt of ten naastenbij vergeten, dat in zulke gevallen al nagenoeg op 'tzelfde uitkomt.»

Den volgenden dag stapten baas Peter Liddell en Robert Musgrave zamen in een rijtuig, om zich naar Lowes te laten brengen.

»Ik vrees maar,» zeide de pachter, toen zij de woning van zijn landheer naderden, »dat ik leelijk met mijn hoofd tegen den muur zal loopen, want ik weet wel, dat de oude Nabob u nooit lijden mogt. Ge zijt iemand, die hem nooit heel welkom zou zijn, doch nu zal 't niet, daar zijn dochter op 't punt van te trouwen staat. Maar weet ge, wat ik zeg — ik ben even afhankelijk, als hij denken durft. Ik kan even goed buiten de hulp van den landheer toe als de landheer buiten de hulp van zijn pachter kan leven. Als hij u maar al te knorrig aankijkt bij ons binnenkomen, laat ik hem ook maar terstond mijn rug zien en wensch hem den zegen.»

»Ik geloof ook,» hernam dat Musgrave, ik hem geen welkome gast zal zijn; maar als ik Bertha welkom ben, is dat mij genoeg. Gij hebt mij van haar voorgenomen huwelijk gesproken — het zij zoo! Als zij mij vergeten heeft, als ze geen belang meer in mij stelt, wil ik haar nog eens zien en haar mijn zegen geven bij 't herdenken van dagen, die voorbij voeren, even als de schaduw eener wolk over de aarde strijkt. Toch met dat afscheid zal ook de hoop van mij wijken; want het was 't herdenken aan haar, dat mij onder al mijn lijden staande hield. 't Was de hoop, dat zij nog eenmaal de mijne kon, zou zijn, die mij deed hopen, waar bijna geen hoop meer bestond, en tegen wanhoop deed strijden. Om harentwille alleen was het, dat ik naar roem jaagde, gelijk een gierigaard naar een verboden schat zou zoeken; en toen die zijn glans en zijn schijnsel op mij begon neer te werpen, was zij de bloem, die het zonlicht in mijn oog luister verleende.»

Zij stapten voor de deur van den kolonel af en werden in de zaal geleid, waar deze onder eenige vrienden zat. Peter, die onder zijne naburen den naam had van zijne wereld te verstaan, begon eene verontschuldiging met de woorden:

»Ik vraag verschooning, kolonel, voor de vrijheid, die ik neem; daar ik gisteren mijn ouden vriend, doctor Robert Musgrave, ontmoette, zei ik hem, dat hij maar gerust mee moest gaan, daar we toch allen Cumberlanders met elkander zijn, en, daar hij op den dag van heden een groot man is ....»

Doch, terwijl de eerlijke Peter nog sprak, sprong een uit het gezelschap driftig op, greep onzen held bij de hand en riep:

»Mijn redder! Lang en rusteloos heb ik u gezocht, doch mogt tot op dit oogenblik niets van u vernemen. Vader,» vervolgde hij, »dit is de heer, van wien gij mij honderdmalen hebt hooren spreken en die met gevaar van zijn eigen leven het mijne behouden heeft. Ik heb nooit zijn naam geweten, ik heb hem nooit weer gezien, dan thans. Dank hem met mij, vader!»

De oude man stond op en deed kennelijk moeite om den vreemdeling aan te spreken; doch andere gevoelens kregen de overhand.

(*Wordt vervolgd.*)

BATAVIA.

Sedert eenigen tijd werd er op het erf van den heer A...., wonende in een der schoolgebouwen te Weltevreden, tam gevogelte gemist. De koetsier van dien heer, in den morgen van den 21 dezer, over het plein, tusschen de woning van zijnen heer en de civiele en militaire gevangenis gelegen, gaande, ontdekte een hol in den grond, waarin hij een tijgerkat (matjan toëtel) ontwaarde. Het dier vlugtte op zijne nadering, doch de koetsier, het hol nader onderzoekende, vond daarin eene jonge tijgerkat, die hij huiswaarts bragt. De groote, vermoedelijk een wijfje, is nog niet gevangen, en waarschijnlijk is aan hare vraatzucht het aanhoudend missen van dat tam gevogelte toe te schrijven.

— Volgens berigten van Canton dd. 10 Oct. is, den 22 Aug. jl., het schip *Rance*, op reis zijnde van Foo-Chew-foo naar Canton, op de Chinesche kust vergaan. Verscheidene personen moeten hierbij omgekomen zijn en daaronder ook de voormalig Nederlandsche vice-consul in China, de heer F. A. King, die zich mede op dien bodem bevond.

— In den morgen van ll. Woensdag, sloeg, na de Sluisbrug op Weltevreden te zijn doorgevaren, ten gevolge van een vrij sterken bandjer, eene praauw met grint beladen om, met het ongelukkig gevolg, dat een der inlandsche opvarenden, niettegenstaande alle in het werk gestelde pogingen tot redding, verdronken is.

— Men leest in de *Javasche Courant* van heden:

Samarang — Van hier is berigt, dat den 10den November jl. een Boegineesch soldaat, met name *La Rondo*, in de Chinesche kamp te Ambarawa, zonder dat daartoe aanleiding bestond, amok heeft gemaakt. In zijne razernij verwondde hij negen personen, tot de Inlandsche en Chinesche bevolking behoorende, en toen het hem eindelijk niet meer mogelijk was, de hem vervolgende personen te ontvlugten, benam hij zich zelven door eenen krissteek het leven.

Twee dagen later waren van de verwonde personen reeds drie gestorven, terwijl nog twee hunner in hoogst zorgelijken toestand verkeerden.

— Men leest in het *Soerabaijasche Nieuws- en Advertentie-Blad* van Zaturdag 17 November 1855, No. 92.

Den 15den dezer heeft de Chinees *Kwik Boenwan*, alhier woonachtig, zijne vrouw met eene sabel eenige zware wonden toegebragt en daarop de vlugt genomen, doch zich eenige uren later vrijwillig in handen der policie begeven.

Hij ontkent de dader van genoemd feit te zijn en beweert, om redenen hem onbekend, dat zij zich zelve die wonden moet hebben toegebragt. De vrouw is in het stadsverband opgenomen en op heden buiten gevaar.

— Gisteren heeft de koetsier van den heer P...... het ongeluk gehad van overreden te worden, doordien hij het paard (dat waarschijnlijk schichtig geworden was) niet goed heeft vastgehouden.

Bij het ter perse leggen dezes, was de verwacht wordende landmail nog niet aangekomen.

NEDERLAND.

Binnen weinige dagen zal van Rotterdam naar de Kaap de Goede Hoop onder zeil gaan het fregat *Prinses Marianna*, waarmede tusschen 40 en 50 als landverhuizers naar Zuid-Afrika vertrekken. Slechts enkelen gaan er familie-betrekkingen bezoeken, doch de overige denken zich in landbouw-bedrijf of in fabriek- of trafiek-nijverheid aldaar te vestigen. Onder de laatsten bevindt zich een 10tal ingezetenen uit gemelde stad, welke, naar het zeggen is, niet onbemiddeld zijn. Zoo doende worden de banden, welke Zuid-Afrika aan Nederland hechten, versterkt en vermeerderd, en inderdaad voor hen, die als landverhuizer zich elders wil vestigen, verdient Zuid-Afrika verre de voorkeur boven Noord- of Zuid-Amerika of wel Australie. Immers is het niet onverschillig of men zijne eigene taal zal kunnen behouden, en onder landgenooten of Nederlandsche afstammelingen worden opgenomen, wanneer men in het vreemde land den voet zet.

— Men leest in een der *Nederlandsche* bladen:

Dit jaar kenmerkt zich door geduchte onweders, hevige aardbevingen, windhoozen, uitbrakingen van den Vesuvius en andere geweldddadige natuurverschijnselen. Het is opmerkelijk, dat 1755 ook gekenmerkt werd door dergelijke geduchte verschijnselen. Men weet, dat in dat jaar Lissabon door eene aardbeving werd verwoest: 17,000 huizen werden vernield, waarbij 24,000 menschen omkwamen, de schade aan die stad veroorzaakt, werd op 2 milliard 300 frs begroot. De geheele grond van Europa werd geschokt en de meiren tot in Noorwegen werden door onderaardsch vuur in werking gebragt. De vernieling van Lissabon werd voorafgegaan door de verwoesting van de stad Kachan, in Perzië, alwaar den 7 Junij 600 huizen instorteden en 1,200 menschen werden verpletterd. De aarde bleef gedurende zes maanden in onrust. Bij Marokko opende de aarde zich en verslond, als het ware, geheele stammen Arabieren. Men rekende dat de aardbevingen van 1 en 18 November 1755 omtrent 600,000 menschen doodden. Den 10 Maart van dat jaar was de Vesuvius geweldig aan het vuurbraken, en gaf bewijzen van de geduchte werking van het binnenaardsch vuur.

Eene eeuw later, in 1855, hebben wij dezelfde verschijnselen. De Vesuvius heeft de geheele maand Mei bewijzen gegeven van onderaardsche beweging. De lava heeft zich van uit de aarde, uit 8 nieuwe kraters, een weg gebaand, vuurstroomen hebben gedurende 8 dagen beeken van lava gevormd van verscheidene kilometers lang. De stad Broussa, in Aziatisch Turkije, op weinig afstand van den Bosphorus, is in dit jaar, even als Lissabon in 1755, geheel door aardbeving verwoest. Na in de eerste dagen van April jl. door hevige schokken geteisterd te zijn, werd die stad in den nacht van den 10 en 11 April vernield. Men telde 150 schokken, geen enkel huis van steenen gebouwd kon weêrstand bieden, de moskeën storteden even als alle andere gebouwen in-een; groote blokken rots maakten zich van de bergen los en wierpen zich op de verwoeste stad. Tot overmaat van ongeluk, ontstond er brand, die ook de houten huizen vernielde. Duizende menschen zijn er bij omgekomen. Geheel het Westelijk gedeelte van Azië en het Oosten van Europa hebben door de aardbevingen geleden. In de afgeloopene maand Julij hebben de schokken zich op nieuw in Europa doen gevoelen. Den 25 Julij, des middags een ure heeft, de aardbeving in het westen van Frankrijk, in Piemont, in Zwitserland en in geheel Zuid-Duitschland gewoed. Op sommige plaatsen heeft men 12 tot 15 schokken geteld, die elkander op korte tusschenpoozen opvolgden, en die zich van het Oosten naar het Westen schenen te bewegen.

In Zwitserland zijn de aardbevingen heviger geweest dan in het Zuidwesten van Duitschland en het Zuidoosten van Frankrijk. Te Zermattdal (Wallis) waren de schokken hevig; de grond spleet vaneen: de rotsen scheidden zich van de bergen; te Visp storteden schoorsteenen in, en vielen vele stukken rots van de bergen. De inwoners te Visp moesten in den nacht van 25 op 26 Julij op het veld kamperen. Te Nicolaas werden eenige menschen zwaar gewond door de rotsen. De toren en het gewelf der kerk te Viegen stortten in.

De vergelijking van 1855 met 1755 is nog treffender, als men weet, dat de winter van laatstgemeld jaar even lang en hard was als in 1855. Den 16 Febr. 1755 la[g] de haven van Constantinopel, de Gouden Hoorn ge[-]naamd, met zoo sterk ijs, dat men er te voet overgin[g].

Behalve dat de jaren 1755 en 1855 in vele opzigte[n] overeenkomen, heeft men opgemerkt, dat de aardbevin[-]gen in het midden van elke eeuw veelal voorkome[n] als in 1348, 1530, 1564, 1644, 1755 en 1855.

— Men zegt, dat de ondernemens van den spoorwe[g] van Antwerpen op Rotterdam concessie verkregen heb[-]ben tot het doortrekken van hunne spoorwegbaan va[n] Breda over Tilburg naar 's Hertogenbosch, en dat e[in-]delijk een aanvang met de werkzaamheden zal gema[akt] worden. Dit gerucht wordt meer en meer bevestigd e[n] verblijdt de bewoners dezer streken, die zoo lang va[n] het genot van eenen spoorweg verstoken bleven, een[s-]deel om de moeijelijkheden daaraan verbonden, ten g[e-]volge van de aanhoudende overstroomingen, waardo[or] het leggen van eenen zeer hoogen, watervrijen dijk o[p] doorweekte of onder water gelegen gronden noodzak[e-]lijk werd en anderdeels omdat de genie er in den la[at-]sten tijd veel tegen zou gehad hebben, met opzigt t[ot] de verdediging van 's Hertogenbosch, als eene vesti[ng] van den eersten rang.

Het spoorwegnet zal mede hierdoor voltooid worden, vooral wanneer de lijn van 'sBosch naar Arnhem wor[dt] doorgetrokken. — de spoorweg meer opleveren, en [de] handel aan deze kanten meer bloeijen. Inderdaad wer[kt] een buurman met stoom, dan moet men dien ook ga[s] aanwenden, ten einde mededinging te kunnen volho[u-]den.

ENGELAND.

Een der Londensche weekbladen brengt, bij gelege[n-]heid der gehouden Polen-vergadering, den volgend[en] brief in herinnering, opgenomen in het voormalige F[ran-]rijsche dagblad le Temps van 17 Junij 1831, en g[e-]schreven door den tegenwoordigen keizer der Fra[n-]schen:

Mijnheer de redacteur!

In uw blad van 13 dezer, lees ik het volgende:

> Mevrouw de hertogin van Saint Leu heeft eeni[ge] weken te Londen doorgebragt. Men vermoedt d[at] de voormalige koningin van Holland aldaar ee[ne] kans wilde afwachten, om haren zoon den Belg[en] voor te stellen, ingeval deze moeite mogten hebb[en] in de keus eens souvereins.

Naar het schijnt wil men aan het verblijf mij[ner] moeder in Engeland louter een politiek doel toekenne[n]. Mijne moeder was echter enkel en alleen naar Lond[en] gekomen, omdat zij zich niet van haren eenigen n[og] levenden zoon wilde scheiden. Daar ik mij aan [de] heilige zaak der Italiaansche onafhankelijkheid heb g[e-]wijd, ben ik gedwongen eene toevlugt te zoeken in E[n-]geland, daar Frankrijk helaas! voor immer voor m[ij] gesloten is. Mijne moeder verlangt niets dan rust. W[at] mij betreft, mijn eenige wensch is, om ver van al[le] eerzuchtige gedachten, mijn vaderland of de vrijheid [in] andere landen te dienen, en reeds lang zou men mij [als] vrijwilliger in de heldhaftige gelederen der Belgen [of] der onsterfelijke Polen hebben ontwaard, indien ik n[iet] gevreesd had, dat men in mijne handeling een sta[at-]kundig belang zou wanen te zien, of dat mijn na[am] eene vreesachtige diplomatie zou verontrusten, die o[n-]vatbaar is om aan onbaatzuchtige gehechtheid of a[an] een door ongelukkige volken ingeboezemd opregt me[-]delijden te gelooven.

Londen, 10 *Junij* 1831.

LODEWIJK NAPOLEON BONAPARTE.

FRANKRIJK.

De opbrengst van den wijnoogst is in Frankr[ijk] sedert verscheidene jaren afgenomen en het loope[nde] jaar is niet zonder zorg. De volgende hoeveelhe[den] worden opgegeven:

In	1848	51,622.152	hectoliters.
»	1849	35 555 213	»
»	1850	44 707.553	»
»	1851	39.429.229	»
»	1852	28 460 601	»
»	1853	22 661.707	»
»	1854	10.789.169	»

ZWITSERLAND.

De hoogste bergtoppen der Bernsche Alpen zijn [de] Schreckhorn, de Finster Aarhorn, de Yungfrau en [de] Moench. De twee laatsten zijn de twee zuilen van [het] groote amphitheater, dat de Zwitsersche vlakte [van] Waadland scheidt. De Jungfrau is 4175 ellen en [de] Moench 4136 ellen. De Jungfrau is verscheidene ma[len] beklommen, nadat de heeren Meijer, van Aarau dit [het] eerst in 1811 hadden beproefd. Het dagblad *la Sci[...]* meldt, dat eene Russische dame, de prinses Massals[ki] met eene opmerkelijke stoutmoedigheid den Moench he[eft] beklommen, het geen tot nog toe niet was beproefd.

De prinses vertrok op Zondag, den 10den Junij [van] Grindewald met verscheidene gidsen: Peter en Jo[hann] Jaan, van Megeringen, Peter Bohren en Johan Al[...] van Grindelwald en Ulrich Lauener van Lauterbrun[nen]. Deze gidsen waren uitgekozen uit de meest vastberad[en] en aan het woeste Alpenleven gewende gemsenjage[rs], maar hoe groot hunne geestkracht was, zij stemm[en] eenparig daarin overeen, dat de jeugdige dame, die [zij] vergezelden, zich moediger dan zij heeft betoond [en] eene opgeruimdheid aan den dag legde, die zeer veel [heeft] bijgedragen tot het welslagen van eene ondernem[ing,] die gedurende verscheidene dagen geheel Unterseen, [In-]terlaken en Grindelwald heeft bezig gehouden. [Men] begon de beklimming ten acht ure des morgens, [om] den voet van den Mettenber op te klauteren. Men [ging] vervolgens over de ijszee, waar in 1821 Mouron he[t le-]ven liet, en waar Christiana Bohren, die sedert 50 [ja-]ren deze ijsvlakten doorkruist, het hare bijna liet. [Ver-]volgens trok men den berg op tot 11 ure des mor[gens] en rustte aan den oever van eene bron. Het w[ater] verschafte eene thee, die tot nu toe waarschijnlijk w[ei-]nig bekend was onder de Russen. Om de kostbare [plant] te vervangen, die uit het Hemelsche rijk komt, bedi[ende] men zich van Alpenrozen en van kleine takjes van [den] jeneverboom. Vervolgens trok men voort tot 6 ure [des] avonds, en men bragt den nacht door in eene grot, [die] in den Eiger bestaat, een berg, die niet minder [dan] 3970 ellen hoog is.

BIJVOEGSEL

behoorende bij den

JAVA-BODE,

van Zaturdag 24 November 1855, No. 94.

Deze grot, die slechts aan een tiental mannen, in het geheele Oberland, bekend is, heeft een woest en heerlijk uitzigt tevens. De natuur heeft ze met sieraden van ijs getooid, die van boven afhangen en die het gewelf op dat van zekere middeleeuwsche kerken doen gelijken. Daar de koude des nachts op die hoogte zeer scherp is, maakte men een groot vuur in de grot van de takken van den jeneverboom.

De gidsen gaven toe aan die opgewondenheid, die al hunne gewaagde ondernemingen vergezelt. Zij sliepen geen oogenblik en zongen den geheelen nacht die Alpen-liederen, die zoo oorspronkelijk en zoo eenvoudig tevens zijn. De Prinses was zoo verheugd over de koelboedigheid en de vrolijkheid dezer mannen, die zoo zeer noodig was voor den gevaarlijken togt des anderen daags, dat zij zelve geen oog sloot, ofschoon rust nogtans zoo noodig scheen na tien uren lang het gebergte te hebben beklommen, onder de brandende stralen der zon.

De beproevingen van dezen eersten dag waren echter weinig beteekenend, in vergelijking van hetgeen de kleine karavaan op den tweeden dag wachtte. Ten drie ure des morgens verliet men de gastvrije grot. Naarmate men langs den Eiger naar boven steeg, werden de gevaren grooter. Men was verpligt langs ladders over gronden te gaan, wier aanblik reeds eene duizeling verwekte. Hoezeer deze wijze van reizen te Petersburg niet zeer bekend is, wist de Prinses zich met eene behendigheid en vastberadenheid te gedragen, waarvan de gidsen nog met bewondering spreken.

In plaats de oogen af te wenden van de gapende afgronden in de Alpen, mat zij meer dan eens de schrikwekkende diepte met een vastberaden blik. Zij trok met dezelfde onversaagdheid over de sneeuwvlakten, waarin men tot boven de knieën zonk, zonder zich te laten nederslaan door den dorst, of door de pijnlijke drukking, die de zuiverheid van den dampkring op die hoogte veroorzaakt. Ofschoon zij bloed begon te spuwen, ofschoon hare dikke lederen laarzen door de rotspunten werden gescheurd, ofschoon zij van tijd tot tijd verpligt was om een gat te laten graven, ten einde een weinig te rusten, betoonde zij eene opgeruimdheid en eene kalmte, die tot het laatste oogenblik de bewondering wekten van de verharde jagers, die haar vergezelden.

Deze mannen, gewoon aan de gevaren van deze moeijelijke togten, begrepen niet dat eene zoo teedere vrouw, na twee dagen klimmens en een slapeloozen nacht, nog geneigd scheen nieuwe gevaren en grootere vermoeijenissen te trosseren. Maandag, ten 1 ure des middags, kwam men eindelijk op den top van den Moench en men plantte eene vlag op de sneeuw, waarop nog nooit een mensch den voet had gezet.

Men weet dat het even zoo moeijelijk is een berg afals opwaarts te gaan. Op zekere plaatsen was de helling zoo steil, dat men verpligt was op de bevrozene sneeuw te gaan zitten, en zich zoo tot aan den rand der afgronden te laten glijden. De reizigers waren gelukkig genoeg, om zonder eenig ongeval, Maandag-avond te Grindelwald terug te zijn, en ten 11 ure kwam de prinses weder te Interlaken aan, waar men met angstige verwachting den uitslag van hare moedige onderneming afwachtte.

Ingezonden Stukken.

Is de doorgraving van de landengte van Suez wenschelijk voor Nederland en zijne Kolonien?

Er zijn wereldgebeurtenissen, die gedurende talrijke eeuwen worden voorbereid; er zijn anderen die, als een donderslag te voorschijn treden en den mensch van verbazing doen verstommen. De eersten zijn de daden der menschen, de tweeden die der Godheid; de eerste worden door het menschelijk verstand pijnlijk voldragen, de tweede worden ons door de hand der Voorzienigheid toe geslingerd. De ontdekking van Amerika behoort tot de eersten; zoo ook de groote Fransche omwenteling; tot de tweeden behooren de inval der Hunnen in het oostelijk Europa, die der Mooren in Spanje, de ontdekking der boekdrukkunst, de Russische veldtogt, de val van Napoleon, het uitbreken der Cholera. Onder de, gedurende eeuwen en tientallen van eeuwen voorbereide, wereldgebeurtenissen, mag men rangschikken het doorgraven van de landengte van Suez.

Die gebeurtenis is reeds eenmaal volbragt geweest, nu meer dan 2000 jaren geleden; doch het zand der woestijn heeft ook dat monument van Egypte's vroegere grootheid overdekt. Volgens Herodotus liet Necos, zoon van Psammiticus, het kanaal van den Nijl tot de Roode zee beginnen, en eindigde Darius, zoon van Hijstaspes, dat grootsche werk 510 jaren vóór Christus. Met de koninklijke Pharaos verdween ook die reusachtige onderneming, en de doorgraving, die de Romeinen in Egypte vonden, was de arbeid van Ptolemeus Philadelpus. Keizer Hadrianus herstelde dat kanaal; eindelijk liet de kalif Omar het weder in 625 na Christus opdelven, en het werd bevaren tot in 775, toen kalif Aboe Giafar Almansoer, het gebruikmaken van dat kanaal verbood.

De ouden hebben, op hunnen zoo eigenen en characteristiquen wijsgeerigen en louter speculatieven trant, over die doorgraving geredeneerd en geschreven; onder hen behooren Aristoteles, Diodorus van Sicilië, Plinius de oudere, Herodotus en Strabo.

Gedurende eene lange reeks van eeuwen sluimerde die gewigtige zaak, zelfs de kruistogten konden dezelve niet doen ontwaken. Het fanatismus is altijd de vijand geweest van vooruitgang. De kruisvaarders zochten het Heilige Graf; de doorgraving van Suez was hun volmaakt onverschillig. Eindelijk moest het genie van Leibnitz de zaak weder doen herleven, en onder de aandacht van Lodewijk den XIVden brengen. Er werd over geschreven, zelfs te Constantinopel over onderhandeld. Doch de tijd was nog niet dáár. Bonaparte bezocht gedurende den Egyptischen veldtogt Suez, liet opnemingen doen en toen eene geniale ingeving hem naar Frankrijk terug voerde, liet hij dat geliefkoosd plan aan den ongelukkigen Kleber na.

Het ontwerp van Lodewijk den XIVde, of liever dat van Leibnitz, was nooit geheel en al uit het oog verloren. Het was het ontwerp van eenen grooten geest, en niet dat van dien tooneelkoning, die, naar ons gevoelen, geheel ten onregte zijnen naam aan de 17de eeuw heeft gegeven. Het was de eeuw der groote mannen, en juist daarom niet de zijne. Hij was de schitterende spiegel, waaraan die groote mannen tot licht verstrekten, en waarin het beeld dier genieën weerkaatste; meer was hij niet, en het zijn eenige vleijers geweest, die, op hunne knieën voor zijn despotismus, met zijnen naam die eeuw hebben verlaagd.

Men zeide de eeuw van Pericles, de eeuw van Leo den Xde, die van Augustus, en daarom moesten eenige hovelingen ook spreken van de eeuw des grooten Lodewijks.

De Pacha Mehemet Alie heeft, met opoffering van talrijke menschenlevens, in korten tijd weder opgedolven en schoon gemaakt, een gedeelte van het vroeger kanaal; het wordt thans nog gebruikt, heet het kanaal van Mamoedie en strekt zich uit van Alexandrië tot aan den Nijl bij Atfée.

In de laatste 10 jaren hebben eenige uitstekende mannen dat ontwerp weder opgevat. In Oostenrijk von Brück en Negrelli; in Engeland Stephenson, en in Frankrijk Paulin Talabot. Het spreekt van zelf dat de heer von Brück, de stichter der grootheid van Triëst, zoo als Raffles die van Singapore was, gretig zijne vermogende medewerking aan het plan der doorgraving van Egypte schonk.

Om tot de beantwoording der boven dit schrijven gestelde vraag te geraken, zal het noodig zijn vooraf na te gaan wat de waarschijnlijke gevolgen zullen zijn van dat reuzenwerk. Even als het bij de ontdekking der stoomkracht moeijelijk, ja! zelfs onmogelijk was, vooruit te bepalen welke bewonderingswaardige en onverwachte gevolgen, die uitvinding voor het menschdom zoude hebben, *bijna* even moeijelijk is het ten aanzien der gevolgen van het doorgraven der landengte van Suez, eenen helderen blik in de toekomst te werpen. Wij zeggen *bijna*, om dat de weg over Suez voor den handel geen nieuwe weg is; om dat hij vóór de omzeiling van de Kaap de Goede Hoop, de gewone handelsweg was naar China, Indiën en Persië, om dat hij in de middeleeuwen de grootheid van Venetië en Genua heeft mede gebragt. Doch de ontwikkeling van het menschelijk vernuft gedurende vier eeuwen, doet veronderstellen, dat er thans ook nog andere resultaten zouden te voorschijn treden, als wel vroeger het geval is geweest. Indiën en China zijn gedurende die vier eeuwen, voor den handel veel gewigtiger geworden, stoomvaart en vrijheid hebben vele materieële en intellectueële banden geslaakt. Hetzelfde instrument dat in de hand van het kind slechts een nietig speelgoed was, wordt in de vuist van den volwassen man een magtig werktuig.

De twee doeleinden van het doorgravingswerk zijn: verkorting van de reis naar het verre Oosten, en vermindering van het gevaar (*). Dus korter reizen, waarvan de duur makkelijk te bepalen zoude zijn, vooral stoomkracht gebruikende.

Wij zullen voor de verschillende zeeën van Europa, eene opgave doen der bekorting, die de reis door Egypte zoude opleveren, naar Ceylon, in vergelijking met de zeilreizen langs de zuidpunt van Afrika. Die berekeningen zijn van Gressier, hoofd ingenieur hydrographe en conservateur bij het marinebureau in Frankrijk; de mijlen zijn Engelsche maat van 60 op eenen geographischen graad. Die bekorting zoude zijn: voor de havens van de Oostzee b. v. Petersburg 7040 mijlen; voor de Oceaan Amsterdam b. v. ook 7040; doch voor de Middelandsche zee zoo als Genua 9250, en de Adriatische zee, dat is Triëst 10,260 mijlen. Men ziet al terstond uit die opgaven dat de zuidelijke Europesche havens het meeste belang bij die doorgraving hebben, uithoofde van de meerdere snelheid der reizen naar het verre Oosten. Indien de havens der Middelandsche zee en van den Adriatischen boezem, vroeger reeds door den handel over Egypte, dus gedeeltelijk over land, toen die landreis moeijelijk, gevaarlijk en wisselvallig was; toen de schepen die de handelswaren te Suez of in de Roode zee aanbragten, noch talrijk noch ruim waren; toen de handel op China in Oost-Indië bijna niet bestond; indien die havens, zeggen wij, niettegenstaande die onvoordeelige voorwaarden toen reeds eene hoogte hebben bereikt, die van steden magtige staten heeft gemaakt, wat zouden *nu* voor die zelfde havens de resultaten van dien korteren weg zijn? *Nu* dat, tengevolge der handelsgemeenschap langs de Kaap door oorlogen, kolonisatien en de ontwikkeling van verlichter denkbeelden; *nu* dat, tengevolge der behoefte, die de Europesche en Amerikaansche landen gevoelen aan de voortbrengselen van die verwijderde oorden, de toevoer geheel per water langs eenen korten weg geschiedende, eene ontzettende vermeerdering zoude erlangen.

Men bedenke slechts dat de eenige hinderpaal zoude worden weg genomen, namelijk de landengte; die slagboom zóó lastig en onoverkomelijk, dat toen men, na Vasco de Gama, eene tweemaal langer en tienmaal gevaarlijker reis, om de Kaap konde doen, de weg over Egypte geheel verlaten, en de Oceaan de groote zeeweg werd tusschen Europa en het verre Oosten. Indien langs dien langen omweg de groothandel de Middelandsche en Adriatische havens verliet, wat zoude er *nu* met die plaatsen geschieden bij het wegruimen van dien noodlottigen hinderpaal, de landengte van Suez? De zuidelijke Europesche havens zouden ontzaggelijk in welvaart toenemen. Triëst, ook misschien het minder gunstig gelegen Venetie, Genua, Marseille vooral en nog vele andere zeeplaatsen aldaar, met midden Europa verbonden door een zich steeds meer uitbreidend net van spoorwegen, zouden de stapelplaatsen worden voor geheel Europa; en hetgeen men thans ziet gebeuren, namelijk dat Hamburg per ijzerbaan, overzeesche koopwaren tot naar Laybach zendt, zoude geschieden met Triëst, die dezelve welligt per spoorweg naar Amsterdam zoude expedieren.

(*) Men leze over de Suez-kwestie een zeer belangrijk artikel van *J. J. Baude*, in de Revue des deux Mondes van 15 Maart 1855.

Wanneer men die zoo eenvoudige gevolgen der doorgraving van de landengte overweegt, dan komt men ontegenzeggelijk tot de slotsom, dat die doorgraving voor zuidelijk Europa eene onoverzienbare weldaad zoude zijn.

Maar wat zoude zij worden voor noordelijk Europa; wat voor Nederland, wat voor zijne kolonien? De vraag is eenvoudig en het antwoord makkelijk.

Voor het Noordelijk Europa, dus ook voor Nederland, zouden de verliezen, de achteruitgang even gevoelig, even rasch zijn, als het tegendeel voor het zuidelijk Europa.

Men behoeft zich niet te verdiepen in veelzijdige bespiegelingen. De kooper zoekt de voordeeligste markt; die zoude zijn voor de exporten van China, Indië, Persië en welligt ook voor Australië, de eerste Europesche haven gelegen aan het vasteland, en verbonden met geheel midden- en gedeeltelijk met noord Europa door talrijke spoorwegvertakkingen; en zoo als wij straks zeiden, zoude men te Amsterdam en te Rotterdam de koffij, thee en suiker van Marseille, Genua of Triëst per spoorweg zien aanvoeren.

Die ommekeer van zaken, zoude zeker niet streelend zijn voor onze handelseer, niet voordeelig voor onze beurs. Wanneer meer dan de helft aan tijd wordt bespaard, wanneer men zonder groot gevaar, ook met kleinere schepen, de producten van de keerkringen en China, zal kunnen aanbrengen, dan staat de kans te voordeelig voor het zuiden, en het noorden zal niet meer kunnen mededingen. Al konde ook onze handelsmarine in die nieuwe vaart komen en blijven, en mededingen met de zuidelijke handelsvloot, die minder kostbaar ingerigt, digter bij huis, waarschijnlijk goedkooper zoude kunnen varen: al konde Nederland zijne vlag even talrijk doen wapperen, als die der Middelandzeesche mogendheden, zeker is het, en volgens ons oordeel ontegenzeggelijk waar, dat de monopolie der koloniale waren zich van het noorden naar het zuiden zoude verplaatsen. Ook de Amerikaansche handel zoude zich verleggen; geen retours voor hunne katoenen en andere noordelijke producten meer in Nederland vindende, zouden de Noord-Amerikaansche schepen, de Middelandsche havens opzoeken; Brazilië en geheel Zuid-Amerika, zouden die zelfde zuidEuropesche havens als beter gelegen, minder gevaarlijk en meer bezocht, van hunne handelswaren voorzien, en het verlaten Holland zoude met de vernederde driekleurige vlag, zijne tranen moeten stelpen, edoch zonder hoop op herstel. De grijze Hollandsche leeuw zoude niet meer kunnen uitroepen: *luctor et emergo!*

Men zal ons welligt tegen werpen, dat daar het Nederlandsch gouvernement in zijne Koloniën, vele eigen producten heeft, hetzelve met die koopwaren ook den nieuwen korteren weg zal kunnen inslaan. Doch ook dan nog ligt Nederland veel verder van Indië, dan de zuidelijke havens van Europa; en niet slechts langer weg, maar gevaarlijker reis staan hun dan ook nog voor den boeg. De ongastvrije Hollandsche duinen, gezweept door noordweste stormen, en gebeukt door woeste zeeën, steken ongunstig af bij de zachte luchtgesteldheid van Provence, de milde natuur van Genua, en de kabbelende golfjes der Adriatische zee, die de schoone kust van Triëst en de lagunen van Venetië streelen. Het komt ons voor eene mathematische waarheid te zijn, dat aan het doorgraven van de landengte van Suez de val van Nederland ten naauwste verbonden is.

Dat denkbeeld, die overtuiging wordt bevestigd door de houding van Engeland in die groote kwestie. Engeland is tegen de doorgraving, doch voor een spoorweg. Engeland staat op dat punt vijandig tegenover de Zuidelijke mogendheden, waaronder Oostenrijk de hoofdrol met Frankrijk vervult. Niet alleen dat Engeland er tegen is, uithoofde van zijne ontzettend talrijke handelsvloot, maar ook om strategische redenen.

De commerciële redenen van den tegenzin van Groot-Brittanje zijn zeer gewigtig. De Kaap de Goede Hoop vervalt dan geheel en al, want ook de handel van Australie zal den nieuwen weg volgen.

De pogingen, die Engeland uit een handels-oogpunt heeft beproefd om in den Stillen Zuid-oceaan, voet te winnen; pogingen, die meermalen bijna eene vredebreuk tot gevolg hadden; die pogingen, welke alleen geschiedden met het oog op den handel met Californie, en de herhaald opkomende vooruitzigten van de doorsteking van den Isthmus van Panama; die pogingen zouden bij de daarstelling der Suez zee-communicatie, als verloren moeten worden beschouwd, want na de opening van dien nieuwen scheepsweg, zoude het doorgraven van Panama van een zeer ondergeschikt belang worden voor Engeland; immers de communicatie tusschen China en Engeland's Amerikaansche kolonien, is vrij onbeduidend, en zoude zeker niet toenemen, wanneer de twee wereldlandengten te gelijk werden doorgegraven.

Mauritius en het eiland Ceylon zouden in belangrijkheid toenemen, en zelfs dat laatste zoude alsdan groote tijden te gemoet gaan. Ceylon, gelegen op half weg van Australie en van China naar Europa, zoude een vereenigingspunt worden voor den handel tusschen die landen in Europa, en tevens voor geheel Indie. Ceylon is een zeer vruchtbaar eiland, vrij goed bevolkt, en arbeiders van de vaste kust van Indie krijgende, heeft dat eiland zijne koffij-productie in de laatste 10 jaren, zoodanig zien toenemen, dat die handelswaar nu reeds aldaar tot op een bedrag van 800/m pikols per jaar is gestegen, dus tot 2/3 der geheele koffij-productie van Java!

Onpartijdig beoordeeld, zoude de handel van Engeland op Azie en Australie, door den zeeweg van Suez, zich ongetwijfeld nog meer ontwikkelen, maar het komt ons zeer twijfelachtig voor of Engeland zelf, in dat geval, wel zoude blijven het emporium van dien handel, zoozls het, en vooral de stad Londen, thans is. Ook de Engelsche schepen zouden welligt moeijelijk kunnen wedijveren met de nieuwe handelsvaartuigen, die in dat geval in het zuidelijk Europa zouden te voorschijn komen, en het is meer dan waarschijnlijk, dat ook de Engelsche schepen de koloniale producten en die van

China niet meer naar Engeland, maar naar Italie, Frankrijk en Spanje zouden brengen.

Het is waar, de voorname wensch van het Engelsche volk is, zoo veel mogelijk lijnwaden en andere fabricaten buiten en binnen Europa van de hand te zetten, maar het is Engeland toch niet onverschillig te zien, dat de suiker-, koffij-, indigo en theemarkten zijne kusten verlaat, om zich in Zuid-Europa te vestigen. Het voorname struikelblok voor Engeland is, dat langs dien nieuwen weg de toegang tot Indie voor zijne vijanden te makkelijk wordt gemaakt.

Men heeft tot verveling toe herhaald, dat de magt van Engeland door de nabijheid van Rusland, in het Noorden van zijne Indische bezittingen bedreigd, wordt. Men heeft het willen doen voorkomen, alsof dáár de kwetsbare plaats van Engeland is. De thans nog gevoerd wordende oorlog, toont het ongegronde van dat denkbeeld aan. Rusland heeft, in de plaats van Britsch Indie aan te tasten, zelfs de voorkeur gegeven aan Klein Azie, en toch mag men niet ontkennen, dat indien het voor Rusland makkelijk ware geweest, Britsch Indie zeer zeker niet ongedeerd zoude zijn gebleven. Wij mogen dus aannemen dat het voor de Engelsche bezittingen in Azie gevaarlijker zoude wezen, de roode zee te zien bevaren met Russische schepen, dan de oude versleten bedreiging van Ruslands vijandelijkheden tegen de noord-westelijke grenzen van het Anglo-Indische rijk. De zeëngte van Bab-el-mandel kan wel versterkt worden, maar zoowel Rusland als Engeland kan zulks ondernemen, behalve dat punt, is er geen enkel dat de Russische vloot zoude tegenhouden; Ceylon, Singapore, ook de vaste wal van Engelsch Indie, zijn zeer kwetsbare punten, en de opening der Suezëngte, zoude het voor Engeland noodzakelijk maken, eene talrijke en kostbare vloot in zijne Oost Indische wateren te onderhouden. Voor Rusland zoude de communicatie met zijne nieuwe bezittingen aan de Amour-rivier (het noordoostelijk Azie), door die doorgraving veel makkelijker worden, en daardoor zijn invloed in China en Japan, ongetwijfeld toenemen. Om strategische redenen moet derhalve Engeland tegen de doorgraving van de landengte van Suez zijn.

Doch Engeland is voor het aanleggen van eenen spoorweg van Alexandrie naar Suez.

Nederland heeft, door zijne identique ligging en uithoofde zijner kolonien, ongeveer dezelfde redenen als Engeland, om tegen de besproken doorgraving te ijveren. Wel is waar, dan wanneer er gevaar ontstaat door den geringen afstand, is de hulp ook spoediger daar; doch dat staat niet gelijk, ook rassche hulp komt wel eens te laat. Van eene andere zijde zoude men kunnen aanvoeren, dat de verzwakking van Engelands magt in Oost-Indie, ons welkom zoude moeten zijn, doch wij gelooven dat Engeland juist door de directer communicatie meer krachtsontwikkeling zoude moeten bezigen, en daardoor voor zijne naburen eerder gevaarlijker, dan minder dreigend zoude worden. Wat nu betreft onze koloniale producten, het is waar, een groot gedeelte behoort aan het gouvernement, en dat zoude kunnen verschepen, hetzij langs de Kaap of wel regtstreeks over Egypte, naar goedvinden.

Doch in het eerste geval zoude Nederland niet meer kunnen mededingen met die producten, zooals koffij, die langs eenen korteren weg Europa zouden bereiken; en indien ook zij den korteren weg inslaan, dan zal de Nederlandsche markt niet meer de voordeeligste, welligt de stilste zijn.

De Ceylonkoffij, waarvan wij met een woord spraken, zal langs de Suez-vaart, veel nader bij de Europesche markt komen, dan de Javakoffij, terwijl langs de Kaap de Goede Hoop, de afstand voor beide eilanden ongeveer dezelfde is. Ook met de suiker van Mauritius en Bengalen zal hetzelfde voorvallen, en wat de Java-suiker aangaat, waarover de fabricant de vrije beschikking heeft, die zoude ongetwijfeld over Suez naar de havens der Middelandsche zee gevoerd worden, zoodat daarvan welligt geen enkele krandjang in Nederland zoude worden gelost.

Wat zouden de gevolgen dier doorgraving voor N. O. I. zijn? Zeer zeker goedkooper Engelsche en in het algemeen Europesche manufacturen en andere producten, doch om voor een grooter som te kunnen verkoopen, moet er door den kooper meer kunnen worden besteed, en deze kwestie lost zich dan op in de vraag, of de Javaan dan meer voor eigen rekening zal produceren?

Het is waar, het is een ontegensprekelijk voordeel, voor hetzelfde bedrag, meer goederen te kunnen koopen, aan meer behoeften te kunnen voldoen. Doch men stelle zich niet voor, dat de Inlandsche bevolking, omdat de Engelsche manufacturen goedkooper zullen zijn, er daarom meer van zullen koopen. Zij zullen minder werken omdat zij zich, met minder arbeid, juist datgene zullen kunnen aanschaffen, dat zij vroeger met meer arbeid moesten betalen. De arbeid is *la bête noire* van den inlander, en hij zal het veel aangenamer vinden, met minder arbeid hetzelfde te kunnen koopen, dan met de vroegere som inspanning zich meer te kunnen aanschaffen. Buitendien heeft de Javaan nog andere liefhebberijen, die geld vereischen en waaraan hij nog meer verslaafd is, dan aan Engelsche manufacturen.

Het is echter te betwijfelen, of die uitgaven tot het geluk van den Javaan of Inlander in het algemeen zouden strekken; men mag echter op den voorgrond stellen, dat voor de Inlanders dezer gewesten het *summum bonum* is, een *dolce far niente*.

Hetgeen wij hierboven gezegd hebben, is evenzeer van toepassing op den Maleijer van Sumatra, den Makassaar van Celebes en zelfs den Christen van de Molukko's, als op den eigenlijken Javaan. Er zal dus geen grooter massa werk verrigt worden dan vroeger, eerder minder; en het productief vermogen, zal niet geprikkeld, integendeel verslapt worden. Dat productief vermogen is daarom zoo onvruchtbaar, omdat de Inlander zich geen kapitaal weet te vergaren, en zijne eenige productie bestaat, in hetgeen de milde schoot van moeder Natuur hem aanbiedt. Hij is zonder het te weten uit de school van Quesnay. Ten aanzien van de gedeelte van de producten, die in de gouvernementspakhuizen gestort en tegen vaste prijzen aan den Javaan betaald worden, blijft hij geheel onverschillig onder verhooging of daling van den prijs der koloniale producten; evenzoo ten aanzien der zoo veel gulden, die hij krijgt voor iedere picol suiker, gefabriceerd door den suikermaker; voor de indigo, cochenille, thee, tabak en kaneel geldt dezelfde redenering. Alleen de betere prijzen der rijst zullen dus tot voordeel kunnen strekken, alhoewel de Chinesche opkoopers wel met de winsten op dit artikel zullen heengaan. Wij hebben reeds gezegd dat het gouvernement, in Europa verkoopende, genoodzaakt zoude zijn de markt van de zuidelijke plaatsen te zoeken, en Hollands handel daardoor zoude verloopen en met hem de welvaart van dat gewest. Indien het gouvernement er toe wilde overgaan, hier de koloniale producten op te veilen, dan zoude, vooral bij het openen der Suez-vaart, Holland een zeer gering gedeelte zijner overzeesche producten zijne kusten zien bereiken, en de schoone Nederlandsche koopvaardijvloot zoude waarschijnlijk spoedig te niet gaan.

De particuliere producten van den bodem, zooals private koffij, de vrije beschikking der suiker, de indigo der vorstenlanden, zouden hier niet in waarde stijgen, veel eerder in prijzen dalen, omdat in Europa die producten beterkoop zouden worden, en Java door zijn grooteren afstand langs den Suez-weg, bij de koffij van Ceylon, de indigo en de suiker van Britsch-Indie en Mauritius zoude achter staan. Wij zien derhalve voor onze Oost-Indische bezittingen, geen heil bij de opening der landengte van Suez. Onze West-Indische producten, die alleen wat voor hadden door nader bij de plaats hunner bestemming geboren te worden, zullen dan dat eenige voordeel verliezen, en nog moeijelijker dan thans de concurrentie kunnen volhouden. Voor die bezittingen, zoude het doorgraven van de landengte van Panama van overwegend belang zijn. Het doorsteken van dat Isthmus, zoude, gelooven wij, van een meer algemeen wereldbelang zijn, dan de doorgraving van Egypte. Wij zouden ons geschiktelijk aan Engeland kunnen aansluiten in de Egyptische doorvaartkwestie. Een goed georganiseerde spoorweg zoude, om meer dan eene reden, voor Holland, Engeland en geheel Noordelijk Europa wenschelijker zijn dan eene volledige wat[illegible] communicatie over Egypte.

Ten aanzien van de staatkundige gevolgen der besprok[illegible] doorgraving, moeten wij in eenen algemeenen zin o[illegible] merken, dat niet alleen Egypte daardoor in staatkun[illegible] gewigt aanzienlijk zoude toenemen, maar dat ook h[illegible] bezit van Pelusium aan de Middellandsche Zee (h[illegible] Noordelijk einde van het kanaal), in geval van oorlo[illegible] van het grootste belang voor de oorlogvoerende partij[illegible] zoude zijn. De vermoedelijke ontwikkeling van die tha[illegible] onbeduidende stad zoude haar weldra tot eene d[illegible] grootste stapelplaatsen verheffen. Die zamenloop v[illegible] omstandigheden zoude van Pelusium een tweede Co[illegible] stantinopel maken, zoodat de doorgraving van de Su[illegible] engte welligt een nieuwen twistappel in het strijdp[illegible] der volken zoude werpen.

Bij het, al is het dan ook vlugtig, behandelen ee[illegible] belangrijke kwestie, waarin moederland en koloni[illegible] betrokken zijn, is het ons altijd zeer aangenaam, wa[illegible] neer beider belangen, in dat vraagstuk voorkomend[illegible] overeenstemmen. In de onderhavige zaak zijn de b[illegible] langen van Nederland in Oost-Indie zeer compatibel[illegible] ook ten dien aanzien dus geene vrees voor séparati[illegible] de corps et de biens pour incompatibilité d'humeur [illegible] d'intérêts, nog veel minder voor eene divorce. (2)

Mr. R. W. J. C. BAKE.

BATAVIA, *November* 1855.

(2) Na het schrijven van dit artikel hebben, wij door eene w[illegible] willende hand ontvangen een zeer recent en volledig werkje va[illegible] de Lesseps, getiteld: *The Isthmus of Suez question*. De schrij[illegible] beschouwt de zaak uit alle mogelijke oogpunten, politiek, comm[illegible] cieel, philantropisch, missionarisch, zedekundig, strategisch, enz., e[illegible] In alle die zaken munt de doorgraving van de landengte uit d[illegible] heerlijke gevolgen. Maar........ T. de Lesseps, schrijver van [illegible] werkje, staat aan het hoofd der zaak in Egypte. Wat ons bet[illegible] wij zijn geen hairbreed afgebragt van ons gevoelen, dat de bedoel[illegible] doorgraving de belangen van de Noordelijk-Europesche havens aan [illegible] Zuidelijken prijs geeft.

Scheepsberigten.

Straat Sunda doorgezeild.

Datum.	Vlag.	Namen der Schepen.	Gezagvoerder.	Van.	Datum.	Naar
Novemb. 18	Engelsch	Merse	A. Shewan.	Shanghae.	27 Oct.	Londen.
» —	Belgisch	Pauline.	H. P. J. Hanssen	Singapore	4 Nov.	Falmouth.
» 20	Engelsch	Tay	J. Grant	Batavia.	19 Nov.	Berdeane.
» —	Nederlandsch	Ida.	M. Haberbicr.	Balie Badong	13 Nov.	Batavia.
» 21	»	S. van Heel.	van der Waal.	Batavia.	21 »	Rotterdam.
» —	»	Anjer.	H. G. Biesthorst.	»	— »	Amsterdam.
» 22	Spaansch	America.	Rufino de Magico.	Manilla.	29 Oct.	Cadix.
» 23	»	Sta Justa.	F. Ehalland.	Cadix	30 Julij.	Singapore en Manilla.
» —	Nederlandsch	Ida.	F. W. Mulder.	Amsterdam.	7 Aug.	Batavia.

Aangekomen Schepen te Batavia.

Datum.	Vlag.		Namen der Schepen.	Gezagvoerder.	Van.	Datum.	Agenten.
Nov. 21	Nederlandsch	bark	Mentor	Zeylstra.	Amsterdam	11 Aug.	E. Moormann en co.
» —	Nederl. Indisch	»	Kaliemantan	Lie Boenkim.	Banjermassing.	5 Nov.	D. N. Buijs en co.
» —	Nederlandsch	schip	Europa.	H. Poort.	Rotterdam	23 Julij	Reynst en Vinju.
» —	Engelsch	»	William Frederic.	Stephenson.	Londen.	28 »	Hughan.
» 23	Nederlandsch	bark	Oud Alblas.	Cruimel	Amsterdam		B. Kopersmit en co.
» —	Nederl. Indisch	brik	Pasekan.		Pacalongan		Gezagvoerder.
» 24	Nederlandsch	bark	Julie Claire.		Amsterdam		Haager, en Schuurman.
» —	»	»	Nederland en Oranje.	van der Plas	»		B. Kopersmit en co.
» —	»	»	Schelde.		Rotterdam.		Maclaine, Watson en co.

Vertrokken Schepen van Batavia.

Datum.	Vlag.		Namen der Schepen.	Gezagvoerder.	Naar.
Nov. 22	Nederlandsch	fregat	Australie.	D. B. Jochems	Soerabaija en Pasaroean.
» —	»	schip	Graaf van Nassau	Sanders.	Soerabaya.
» —	»	brik	Karel August	Gerrebrands	Ned. v. Samarang.
» 23	»	bark	Minerva	J. A. van Boven	Soerabaya.
» —	Engelsch	schip	Elisabeth.	Beviradge.	Nederland.
» —	»	brik	Marines Hope	T. B. Gray	China.
» —	»	schoen.	Wyvern	J D. McKie	»
» 24	Amerikaansch.	schip	Vulture	Smith.	Bremen.

In lading liggende Schepen te Batavia

Vlag.		Namen der Schepen.	Gezagvoerder.	Bestemming.	Agenten.
Nederlandsch	bark	Admiraal de Ruiter *	J. Stapert	Amsterdam	B. Kopersmit en co
»	»	Orion	Borghorst.	Pasaroean	»
»	»	Bosphorus *	Kruisinga.	Amsterdam	»
»	fregat	Admiraal van Heemskerk *.	S. Koning	Pasaroean	»
»	»	Jacoba Helena.	L. van Wagtendonk.	In reparatie	Haager en Schuurman.
»	»	Europa.	H. Poort.		Reynst en Vinju.
»	bark	Jan van Brakel *	Esink	Amsterdam	De Weerdt, Ruyl en co.
»	»	Telegraph *.	P. B. Rolufs	Samarang en Soerabaya	»
»	»	Loopuit.	Bouwmeester		»
»	bark	Australie *.	J. C. Harten	Rotterdam	P. Landberg en Zoon.
»	»	Zorgvliet	F. H. Groste	Samarang en Soerabaya	E. Moormann en co.
»	»	Mentor *	H. Zeilstra.		»
»	»	Copernicus.	L. Visser.	Amsterdam	G. Suermondt en co.
»	»	Louisa.	Siedenburg.	»	Paine, Stricker en co.
»	schip	Goede Verwachting.	Boysen	»	»
Nederl. Indisch	bark	Ellen.	J. C. Lebert.	Samarang.	John Pryce en co.
» »	»	Djeneer.	Said Alie.	Soerabaija	Coulster.
» »	»	Jadoet Wadoet	Sech Segaf.	Singapore	»
» »	bark	Fathool Joesoer	Sech Baozier	Cheribon.	»
» »	»	Faidool Rachman	Said Ba-alie.	Samarang.	»
» »	»	Pogoan Zephyr.	Ong Kimliang.		»
» »	»	Indramayoe.	Sech Jemanie	Sam. Soer. Ambon en Banda	»
» »	»	Schander Salim.	Sech Baisa.	Soerabaya.	»
» »	»	So-ot Algair.	Sech Bargebe.	Samarang	D. N. Buys en co.
» »	bark	Kim Tianhoat	Goey Bengkiat.	Samarang en Banjermassing.	»
» »	»	Balheer.	Mohamat Semoen.	Soerabaya	»
» »	»	Arif Banjermaas.	Mohamat Arip.	Samarang	»
» »	»	Kalimantan	Lie Boenkim.		»
Engelsch	»	Mount Stuart Elphenstone	G Kase.		Maclaine, Watson en co.
»	schip	Royal Stuart	Tudman.	Holland	Busing, Schröder en co.
»	»	William Fredric.	Stephenson.		Hughan.
»	bark	Jarra *.	Ebenezer Roy.	Bremen	Martin. Dyce en co.
»	schip	Charlotta Ann	Joung.	Amsterdam	Hunter, Houghton en co.
Amerikaansch.	schip	Gravina *	Spraguet.	Amsterdam	Paine, Stricker en co
Fransch	bark	Maria Gabrielle.	Doly.	Nantes	G. Suermondt en co.
Hanover	»	Gottinger	Lange.	Hamburg	Busing, Schröder en co.

De Particuliere schepen zijn aangeduid met een *.

Aangekomen schepen te *Soerabaya*.

Datum.	Vlag.	Namen der Schepen.	Gezagvoerder.	Van
Nov. 13	N. I.	stooms. Langan Lamongan	T. Deighton	Batavia.
» 14	Ned.	bark Nyverheid.	E. L. Kerstra.	»
» —	Eng.	brik Nasree Majid.	Said Asegaf	Balie Amp.
» —	N. I.	schoener Kangpie.	Ong Kanghan	Balie Bol.
» —	»	» Sarie Toendjoen.	Loei Soempoat.	»
» —	»	» Digna.	Pa Ardie	Pasoeroean.
» —	»	kotter Little Tot.	Katjoeng.	»
» —	»	schoener Hoktay	Oey Kwang.	Macasser.
» —	Ned.	bark Jeannette en Clara.	T. K. Veldman.	Batavia.
» 15	Amer.	bark Ellen Noyes.	G. Meacom.	»

Vertrokken schepen van *Soerabaya*.

Datum.	Vlag.	Namen der Schepen.	Gezagvoerder.	Naar
Nov. 13	N. I.	brik Sie Banjak	Hadije Rasip	Koetee.
» 14	»	bark Maymoon.	Said Kassim	Sumanap.
» —	Ned.	» Willem de Clercq	P. Onwehand	Ned. v. Bat.
» —	»	Burgermeester Hoffman	N. A. Dykama.	»
» —	N. I.	bark Cornelia	Mohamad Alie.	Banjermassing.
» 15	»	st. Langan Lamongan	T. Deighton	Bat. v. Sam.
» —	»	kotter Krabbe.	Mardam	Pasoeroean.
» —	Ned.	schip Dorothea	van der Kolk	Ned. v. Prob.

In lading liggende Schepen te *Soerabaya.*

Vlag.		*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Bestemming.*	*Agenten.*
Nederlandsch	bark	Formosa.	M. A. Smits.	Nederland	B. J. van Eck en co.
»	»	Christina Agatha.	H. de Visser	»	Fraser, Eaton en co.
»	»	Barend Willem	J. W. Retgers.	»	»
»	bark	Koning Willem II	G. van Eyk Menkman.	»	»
»	bark	Margaretha Johanna.	M. Schou.	»	»
»	schip	Oldenbarneveld.	A. Meyboom.	»	»
»	schoen.	de Vriendschap.	G. G. Pietersen.		
»	schip	Jeannette en Cornelia	T. K. Veldman		
Nederl. Indisch	kotter	Little Tot.	Katjoong		
» »	bark	Blora.	C. N. van der Beek.		
» »	bark	Djoemoeroet	Oei Boe.		
» »	»	Fatal Maïn.			
» »	»	Koornia	Mohamat Alie.		
» »	schoen.	Isabel.			
» »	»	Ternate	G. G. Petersen	Ternate	B. J. van Eck en co.
» »	»	Sarie Toendjoong	Loei Soempoat.		
» »	»	Digna.	Pa Ardie		
» »	bark	Aldjoesoor	Sech Ba-adila		
» »	schoen.	Hoktay	Oey Kwang		
» »	bark	Klasina.	D. W. Browning.		
» »	schoen.	Anna Johanna	W. A. S. Valberg.		
» »	stooms.	Java.			
» »	»	Banda	F. H. Schmidt		
» »	»	Koningin der Nederlanden.	J. Prins.		
» »	»	Ambon.	F. A. B. Hugenholtz.	Molukkos en Makassar.	W. Cores, de Vries.
» »	»	Macassar	H. J. E. E. Chevallier		
Engelsch	brik	Nasroe Majid.	Said Assegap.		
Amerikaansch.	bark	Ellen Noyes	G. Meacom.		

Aangekomen schepen te *Indramayoe.*

Datum.	*Vlag.*	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Van*
Nov. 10	N. I.	schoener Schandar Salim.	Sech Baisa.	Batavia.

Vertrokken schepen van *Indramayoe.*

Datum.	*Vlag.*	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Naar*
Nov. 16	N. I.	schoener Schandar Salim.	Sech Baisa.	Batavia.

Aangekomen schepen te *Cheribon.*

Datum.	*Vlag.*	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Van*
Nov. 12	N. I.	bark Joengoan.	Oey Tjinggoan.	Riouw.
» 14	»	schoener Batavia	Giam Liangsoey	Batavia.
» 16	»	bark Batavia	Said Alhadat.	»

Vertrokken Schepen van *Cheribon.*

Datum.	*Vlag.*	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Naar*
Nov. 13	Ned.	schip Copernicus	L. Visser.	Ned. v. Ba
» —	N. I.	bark Joengoan.	Oey Tjinggoan.	Grissee.
» 17	»	bark Batavia.	Said Alhadat.	Pecalongan.

Aangekomen schepen te *Tagal.*

Datum.	*Vlag.*	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Van*
Nov. 10	Ned.	schip Jacob Roggeveen.	van Marken.	Batavia.
» 15	N. I.	baak Joengoan.	Oey Tjinggoan.	Cheribon.
» 17	»	brik Tartar.	Tan Inghok.	Batavia.

Vertrokken schepen van *Tagal.*

Datum.	*Vlag.*	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Naar*
Nov. 14	Ned.	bark S. van Heel.	van der Waal.	Rotterdam.
» 17	N. I.	bark Joengoan.	Oey Tjinggoan.	Grissee.

Aangekomen schepen te *Pekalongan.*

Datum.	*Vlag.*	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Van*
Nov. 10	N. I.	brik Pasekan.	Lim Kitjiang.	Batavia.
» 16	»	brik Fathool Hair.	Said Abdulla.	Samarang.

Vertrokken schepen van *Pekalongan.*

Datum.	*Vlag.*	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Naar*
Nov. 12	N. I.	bark Djadul Wadoet.	Said Segaf.	Batavia.

Aangekomen Schepen te *Pasoeroean.*

Datum.	*Vlag.*	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Van*
Nov. 9	Ned.	bark Oosterling.	Walter.	Batavia.
» 10	»	bark Economist	Olivier	Soerabaya.
» —	»	Immagonda Sara Clasina	N. Rademaker.	»
» 12	N. I.	kotter Little Tot	Katjoong	»
» 13	»	kotter Paulina.	Saiman	»
» 14	»	schoener Carolina.	Pa Norba.	»

Vertrokken Schepen van *Pasoeroean.*

Datum.	*Vlag.*	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Naar*
Nov. 8	Ned.	bark de Jonge Jan.	Hoogenstraten.	Batavia.
» 13	N. I.	kotter Little Tot.	Katjoong	Soerabaya.
» —	»	schoener Digna.	Pa Ardie	Batavia.

Aangekomen schepen te *Probolingo.*

Datum.	*Vlag.*	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Van*
Nov. 14	Ned.	schip Jacob.	J. F. C. Borger.	Soerabaya.

Vertrokken schepen van *Probolingo.*

Datum.	*Vlag.*	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Naar*
Nov. 11	Ned.	schip Hellevoetsluis	W. J. Vos.	Nederland.

Aangekomen schepen te *Bezoekie.*

Datum.	*Vlag.*	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Van*
Nov. 6	Ned.	schip Maria Diederika	A. van Marion	Soerabaya.

Vertrokken schepen van *Bezoekie.*

Datum.	*Vlag.*	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Naar*
Nov. 6	N. I.	bark Maas Dennok.	Anakhoda Adam	Sambas.
» —	»	bark Hector	J. M. Schoon.	Tjilatjap.
» 10	»	schoener Sophia.	Siendo Djaya.	Soerabaya.

AANGEKOMEN PASSAGIERS.

Met de Ned. bark *Zorgvliet:* de heer *C. B. A. Koopman.*
Met de Ned. bark *Australie:* de heer *J. A. Clignett.*
Met het Ned. schip *Europa:* de resident *de Lannoy.* — de heeren *Palm* en *familie.* — *Aldenger.* — *Hedeman* en *echtgenoot.* — *Goudriaan.* — *Sorellon.* — *van Helwich.* — *de Hertog.* — *Lantschot Hubrecht.* — *de Zwaan.* — *Vernède.* — *Butin Bik.* — *Mulefelt.* — mevr. *du Cloux* en 5 *dochters.* — mejufvrouwen *Groot.* — *Deventer.* — *Schmontzigner.* — *Wely* en 5 javaansche vrouwelyke bediendens.

VERTROKKEN PASSAGIERS.

Met de Ned. bark *Anjer:* drie gepasp. militairen
Met de Ned. bark *Minerva:* Z. M. troepen.

Handelsberigten.

Aan- en Uitvoer te Batavia *van den* 20 *tot en met den* 22 *Nov.*, 1855.

AANVOER.

Van Amsterdam per ned. schip *Adm. v. Heemskerk*, gez. Koning. agt. Kopersmit en co.

10 vs. zilv. geld. *N. H. M.*

Van Londen per Eng. schip *William Frederick*, gez. Stephensen. agt. Martin Dyce en co.

300 tonn. steenkolen. 1400 ks. zeep. 20 coll. lood. 24 kl. ankers. 136 md. aardewerk. 35 coll. provisien. 3 kn. sloten. 51 do. lampen. 6 do. pleetwerk. 297 coll. manufact. *Agenten.*
35 vn. wijn. *Morgan Melbourn en co.*
50 kn. en 24 vn. wijn. *Hunter Houghton en co.*
18 vn. wijn. *Maclaine Watson en co.*
4 vn. wijn. *Paine Stricker en co.*
6 vn. wijn. *Suermondt en co.*
2 ks. inh. 2 wagens. 15 do. manufact. 6 coll. medicijnen en ijzerwerk.

Van Amsterdam per ned. schip *Mentor*, gez. Zeijlstra. agt. Moormann en co.

110 hammen. 30 kazen. 50 vs. boter. 2 kn. haring. *Order.*

Van Rotterdam per ned. schip *Europa*, gez. H. Poort. agt. Reijnst en Vinju.

2000 keld. genever. 218 vs. boter. 214 leggers. 8 ks. meubelen. 1 do. kramerijen. 2 do. kleedingstukken. *Agenten.*
9 coll. zeildoek. 6 ks. chocolaad. *Tolken Voget en co.*
3 vn. inkt. 5 kn. koopwaren. *van Ommeren Rueb en co.*
100 hammen. 50 ps. ger. vleesch. *Suermondt en co.*
13 ks. papier. 1 do. kramerijen. *Lange en co.*
4 ks. glas. 5 do. papier. 1 do. 1 pers. *van Haren Noman en Kolff.*
1 kt. 1 pers. 1 do. 1 baculle. *Landberg en co.*
6 ks. diversen. *van den Muizenberg.*
3 ks. koperen ketels. *Gumprich en Straus.*
20 ks. huisraad. *Martin Dyce en co.*
1 kt. diversen. *Maclaine Watson en co.*
12 ks. wijn. 1 do. 1 geweer. 1 do. vleesch. *Istig Heijne.*
50 ks. bougies. *Metzendorff Wilmans en co.*
1 kt. schilderijen. *Order.*

Van Bandjermassing per ned. ind. schip *Kalimantan*, gez. Lie Boenkim.

43 gr. boss. rotting. 2500 kl. do. do. 64150 ps. maloekoe-matten. 1800 do. kadj. matten. 6 corg. hoeden. 1 do. matten. 75 fl. gez. visch. $21/_{100}$ pic. was. *Gezagv.*
418750 ℔ steenkolen. *Gouvernement.*

Van Singapore per Eng. schip *Mauners Hope*, gez. Hadijson. agt. Maclaine Watson en co.

50 tonn. vuursteenen. 112 pic. peper. 960 do. sap. hout. 480 do. triepang. 160 do. betelnoten. 320 do. rotting. *Order.*

Van Amsterdam per ned. schip *Zorgvliet*, gez. Groote. agt. Moormann en co.

1 kt. boeken en kramerijen. *Mr. Voute.*

43 ks. manufact. *Pandel en Stiehaus.*

$40/_{1}$ led. leggers. *Kopersmit en co.*

50 ks. manufact. *Kreglinger Dummler en co.*

120 vs. boter. 50 led. leggers. 100 md. bier. 17 ks. manufacturen. *Agenten.*

3 ks. manufact. *Pitcairn Syme en co.*

92 coll. touwwerk. 10 bn. garen. *Busing Schröder en co.*

6 ks. metaalwerk. 2 do. bronswerk. 24 do. manufact. 20 do. kramerijen. *Tolken Voget en co.*

Lading voor Samarang.

10 bn. manufact. 14 kn. manufact. 50 do. bier. $12/_{2}$ pijp. bier. 20 ks. manufact.

Lading voor Soerabaya.

100 ks. manufact. 5 bn. do. 200 vn. vleesch. 10 do. zilv. munt. 350 do. meel. 400 do. vleesch. 28 bn. koffij-zakken. *N. H. M.*

Van Passoeroean per ned. schip *Jonge Jan*, gez. A. Hoogestraten. agt. Landberg en co.

Lading voor Batavia.

100 pic. rotting. 3600 do. koffij. $4500^{82}/_{100}$ do. suiker. 3000 ps. runderhuiden. *N. H. M.*

Van Cheribon per ned. schip *Copernicus*, gez. L. Visser. agt. Suermondt en co.

150 pic. rotting. $1962^{71}/_{100}$ do. suiker. 9999 do. rijst. 144 leggers arak. 1 kt. do. 1 do. arrowroot. 1 do. suiker. *Order.*

Van Dordrecht per ned. schip *Orion*, gez. Borghorst. agt. Kopersmit en co.

10 vs. zilv. munt. *N. H. M.*

$36/_{1}$ led. leggers. *Agenten.*

$80/_{1}$ led. leggers. *van Ommeren Rueb en co.*

16 ks. papier. 10 vs. spijkers. *Suermondt en co.*

1 kn. gibs. 1 do. franjes. 2 do. wasdoek. *Gumprich en Straus.*

Van Hamburg per ned. schip *Loopuit*, gez. Boumeester. agt. de Weerdt Ruyl en co.

10 ks. kaarsen. *Moormann en co.*

2 vn. scheepsbehoeften. 310 do. loodwit. 12 coll. touwwerk. *Busing Schröder en co.*

5 ks. manufact. 5 do. wapens. 80 do. kaarsen. 3 do. monsters. *Pandel en Stiehaus.*

8 ks. terpentijn-olie. 21 do. geweren. 52 tonn. teer. 20 ks. meubelen. 5 do. glaswerk. 20 do. papier. 6 do. manufact. 2 do. leder. 3 do. kramerijen. 10 do. parfumerien. 7 do. zeep. 17 do. galanterien. 5 do. monsters. *Tolken Voget en co.*

1 kt. schilderijen. 2 do. koopmanschapp. *Henig en Stevenson.*

2 ks. ijzerwerk. *Gumprich en Straus.*

1 kt. beschuit. 1 do. kat. goederen. *Metzendorff Wilmans en co.*

25 tonn. koolteer 12 do. zw. teer. *Gezagv.*

1 kt. linn. goederen. *Order.*

6 vn. ijzerwerk. 5 ks. manufact. 62 coll. kramerijen glas en ijzerwerk. *Bahre en Kinder.*

Van Balie per praauw Padewakang gez. Hamas.

11 koij. rijst. *Gezagv.*

Van Pontianak per ned. ind. schip *Fatahool Jesseer*, gez. Sech achmat bin Mohamad Baozier.

100 ps. ongebl. katoen. 10/m. man. sigaren. 88 cod. java gebatik doeken. *Gezagv.*

Van Billiton per ned. ind. schip *Indramaijoe*, gez. Sech achmat bin Jemanie.

10 corg. batv. bat. doeken. 10 do. do. bat. slendangs. *Order.*

Van Rotterdam per ned. schip *Australie*, gez. Jochems. agt. Haager en Schuurman.

$25/_{2}$ leggers. 90 keld. genever. *Agenten.*

UITVOER.

Naar Nederland via Soerabaya per ned. schip *Factorij*, gez. J. Jansen. agt. Anderson Tolson en co.

129 md. aardewerk. *Agenten.*
15 ks. manufact. *Mc. Ewen en co.*
61 md. aardewerk. *Fraser Eaton en co.*
39 tonn. steenkolen. *Cores de Vries.*
1 md. aardewerk. *Maclaine Watson en co.*
Zijnde aan boord gebleven lading van Liverpool.

Lading voor Nederland.

200 pic. tin. 100 do. rotting. *N. H. M.*

Naar Nederland via Soerabaya per ned. schip *Graaf van Nassau*, gez. E. Sanders. agt. de Weerdt Ruyl en co.

400 pic. tin. *N. H. M.*

Naar Nederland via Soerabaya per Eng. schip *Elisabeth*, gez. T. Beviredge. agt. Bahre en Kinder.

6957 pic. rijst. 168 do. rotting. 75 do. cubeben. $29^{1}/_{2}$ do. kaneel. 150 legg. arak. *Agenten.*
2 vat spek uit entrep. *Hughes.*

Naar Nederland via Soerabaya per ned. schip *Australie*, gez. Jochems. agt. Haager en Schuurman.

$25/_{2}$ leggers. 90 keld. genever. *Agenten.*
Zijnde aan boord gebleven lading van Nederland.

Lading voor Nederland.

400 pic. tin. *N. H. M.*

Naar Nederland via Samarang en Soerabaya per ned. schip *Karel August*, gez. Gerrebrands. agt. Haager en Schuurman.

10 vs. specie. 80 pakk. koffij-zakken. 138 coll. manufact. *N. H. M.*
Zijnde aan boord gebleven lading van Nederland. Zie lading voor Samarang en Soerabaya. Java-Bode dd. 14 Nov., 1855 no. 91.

Lading voor Nederland.

150 pic. tin. *N. H. M.*

Naar Amsterdam per ned. schip *Anjer*, gez. Biesthorst. agt. Paine Stricker en co.

2700 pic. rijst. 110 do. rotting. $4402^{75}/_{100}$ do. suiker. $225^{01}/_{100}$ do gomelastiek. 901 ℔ indigo. 7648 do. thee. 24 do. vanille. $12741^{06}/_{100}$ do. cochenille. $1821^{00}/_{100}$ do. zacatille. $1324^{00}/_{100}$ do. uitschot. 1632 ps. buffelhuiden. 20 balies jap. kamfer. *N. H. M.*

Naar Sumanap Samarang en Pecalongan per ned. ind. schip *Djadoel Wadoel*, gez. Said mohamed bin Segaf.

2 corg. java bat. kleedjes. *Sech abd. Banjenet.*
19 krandj. linnen. 1 pak stangen. 30 st. balken. *Gouvernement.*
En lading voor Singapore.

Naar Riouw en Singapore per ned. ind. bark *Ansar Salim*, gez. Sech abdulla bin Salim.

$114^{1}/_{2}$ corg. java doeken. 17 do. do. zw. doeken. 5 do. do. zw. groffe doeken. *Sech alie bin abd. Rachman bin Hoessin.*
40 corg. java zw. slendangs. 2 corg. do. soga doeken. 2 do. do. soga slendangs. *The Singhok.*
2296 pic. rijst. 65 do. aardappelen. *Gezagv.*

voor Singapore.

f 1000 zilv. specie. *Sech alie bin Brik.*
60 pic. niela. *Lim Hoa.*
f 150 ps. zilv. specie. *Maksiep.*

Naar Nederland via Soerabaya par ned. schip *Minerva*, gez. van Boven. agt. Maclaine Watson en co.

450 pic. tin. 90 do. rotting. *N. H. M.*

Naar China per Eng. schip *Mariners Hope*, gez. ..... agt. Maclaine Watson en co.

50 tonn. vuursteenen. 112 pic. peper. 960 do. sap. hout. 480 do. triepang. 160 do. betelnoten. 320 do. rotting. *Aan boord gebleven lading.*

Naar China per Eng. schip *Wijvern*, gez. Mc. Kie. agt. Moormann en co.

220 pic. zw. peper. 1371 do. koffij. 500 bezems. *Agenten.*

Naar Bremen per Am. schip *Vulture*, gez. Smith. agt. Paine Stricker en co.

7000 ps. mal. stokken. 14023 pic. rijst. 100 do. rotting. *Busing Schröder en co.*
$1^{24}/_{100}$ pic. notenmuscaat. 100 ps. palemb. rotting. *Agenten.*

Naar Nederland per ned. schip *Jonge Jan*, gez. Hoogenstraten. agt. Landberg en co.

3000 ps. koehuiden. 100 pic. rotting. 3600 do. koffij. $5500^{0}/_{100}$ do. suiker. 200 do. tin. *N. H. M.*

GEDRUKT EN UITGEGEVEN TE BATAVIA BIJ W. BRUINING.